

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Osobní bankrot - dopad novelizace insolvenčního
zákona na zvlášt' zranitelné osoby**

Diplomová práce

Autor: Bc. Veronika Semeráková

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jan Hloušek, Ph.D.

Hradec Králové, 2023

Zadání diplomové práce

Autor: Veronika Semeráková

Studium: U2063

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název diplomové práce: **Osobní bankrot - dopad novelizace insolvenčního zákona na zvláště zranitelné osoby**

Název diplomové práce AJ: Personal bankruptcy - the impact of the amendment to the Insolvency Act on particularly vulnerable persons

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce bude zkoumat změny v oblasti oddlužení a dopad novelizace právní úpravy osobního bankrotu na podmínky a možnosti oddlužení fyzických osob, zejména zvláště zranitelných osob jako jsou starobní a invalidní důchodci. Cílem bude zjištění dopadu novel insolvenčního zákona a podíl podávaných návrhů na povolení oddlužení akreditovanými osobami. V teoretické části bude popsán průběh insolvenčního řízení včetně novelizace insolvenčního zákona a vysvětlení pojmů týkajícího se insolvence. V praktické části budou kvantitativní obsahovou analýzou zpracována data z insolvenčního rejstříku.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 301 s. ISBN 978-80- 7380-568-5 GREENBERG, M. Jak lépe zvládat nepříjemné situace a konflikty: cesta k odolnější a vyrovnanější mysli. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2584-5 HÁSOVÁ, J. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80- 7400-691-3 KOZÁK, J. Insolvenční zákon: komentář. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1

Zadávací pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jan Hloušek, Ph.D.

Oponent: JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 01. 04. 2023

Bc. Veronika Semeráková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Janu Hlouškovi, Ph.D., a Mgr. Veronice Obrovské za cenné připomínky, rady a podporu, které mi pomohly mou práci dokončit, a také za čas, který mi věnovali při konzultacích k diplomové práci.

Anotace

SEMERÁKOVÁ, Veronika. Osobní bankrot - dopad novelizace insolvenčního zákona na zvlášť zranitelné osoby. Hradec Králové, 2023. 82 s. Diplomová práce. Univerzita Hradec

Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. Jan Hloušek, Ph.D.

Diplomová práce bude zkoumat změny v oblasti oddlužení a dopad novelizace právní úpravy osobního bankrotu na podmínky a možnosti oddlužení fyzických osob, zejména zvlášť zranitelných osob jako jsou starobní a invalidní důchodci. V teoretické části budou popsány pojmy jako dluh, předlužen a zvlášť zranitelná osob, dále budou popsány důvody vedoucí k předluženosti. Následovat bude zmapování změn novelizace insolvenčního zákona a popis průběhu insolvenčního. V praktické části budou kvantitativní obsahovou analýzou zpracována data z insolvenčního rejstříku. Cílem diplomové práce je posouzení vlivu výše příjmu na vznik předluženosti, výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, výši dluhu a míru uspokojení pohledávek v insolvenčním řízení u starobních důchodců v roce 2020 a to v rámci celé ČR i jednotlivých krajských soudů.

Klíčová slova: oddlužení, insolvenční řízení, osobní bankrot, dluhy, předluženost, starobní důchodce, zvlášť zranitelná osoba, návrh na povolení oddlužení.

Annotation

SEMERÁKOVÁ, Veronika. Personal bankruptcy - the impact of the amendment to the Insolvency Act on particularly vulnerable persons. Hradec Králové, 2023. 82 s. Diploma Thesis. University Hradec Králové, Department of social work. Thesis supervisor: Mgr. Jan Hloušek, Ph.D.

The diploma thesis will examine the changes in the field of debt relief and the impact of the amendment of the personal bankruptcy legislation on the conditions and possibilities of debt relief for natural persons, especially particularly vulnerable persons such as old-age and disabled pensioners. Concepts such as debt, over-indebtedness and particularly vulnerable persons will be described in the theoretical part, and the reasons leading to over-indebtedness will also be described. This will be followed by a mapping of the changes in the amendment to the Insolvency Act and a description of the insolvency process. In the practical part, data from the insolvency register will be processed by quantitative content analysis. The aim of the thesis is to assess the influence of the amount of income on the occurrence of over-indebtedness, the selection of the draftsman of the proposal for debt relief, the amount of debt and the degree of satisfaction of claims in insolvency proceedings for old-age pensioners in 2020, within the framework of the entire Czech Republic and individual regional courts.

Keywords: debt relief, insolvency proceedings, personal bankruptcy, debts, over-indebtedness, old-age pensioner, particularly vulnerable person, proposal for permission to discharge debt.

Úvod

S ohledem na moji praxi v poskytování odborného sociálního poradenství, kde jsou dluhy nejčastějším důvodem návštěvy klientů, jsem se rozhodla pro výběr tématu diplomové práce zaměřenou na dluhy a zejména na předluženost a s ní spojenou insolvenční. Tato problematika se dotýká většiny klientů sociálně poradenských služeb, ale nejen jich.

Ve své praxi se setkávám s klienty, kteří jsou v tíživé finanční situaci, mnohdy jsou značně předlužení, nebo jim předlužení hrozí. Největší hrozbu vnímám zejména u seniorů a osob se zdravotním omezením nebo postižením. Právě této nejvíce zranitelné skupině osob měla pomoci novela insolvenčního zákona z roku 2019, která zmírnila pro tuto skupinu osob podmínky insolvenčního řízení. Přesto stále osob z řad seniorů nebo osob v invalidním důchodu nemůže z různých důvodů tyto podmínky splnit a zůstávají „zavaleni“ exekucemi. Důvodem pro zvýhodnění této skupiny dlužníků jsou zjevně sociální důvody, protože právě tato skupina osob je dlouhodobě ohrožena chudobou.

K zadlužování osob přispívá všudypřítomná reklama na snadnou, rychlou a férovou půjčku. Stačí zavolat nebo si půjčit přes internet a do pár minut na účtu přistane požadovaná částka. Nikdo nezjišťuje účel půjčky, neověřují se vyplněná data a tak bohužel většina lidí nedomyslí důsledky takového nepromyšleného jednání a dostává se do dluhové spirály, ze které je obtížné se vymanit. Jedinci a rodiny si netvoří dostatečné finanční rezervy a nepočítají s případným zdražováním, inflací nebo ztrátou příjmu. Jak uvedu v následujících kapitolách, důvodů, které mají vliv na zadlužování osob je více a ne vždy se dají vyřešit jinak než oddlužením.

Insolvenční řízení má být to poslední možné řešení dluhové problematiky a poskytuje předluženým osobám možnost nového začátku. Aby měla insolvence pro dlužníky nějaký smysl, měla by mít vedle povinnosti uhradit ideálně celý dluh nebo alespoň co největší možnou částku, také edukativní účel. Dlužníci by si tak měli v průběhu oddlužení zvýšit povědomí o finanční gramotnosti, jinak hrozí, že po skončení insolvence dojde k jejich dalšímu zadlužování. Protože institut oddlužení je velmi složitý proces, budu se mu věnovat v jedné z kapitol.

Cílem diplomové práce je posouzení vlivu výše příjmu na vznik předluženosti, výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, výši dluhu a míru uspokojení pohledávek

v insolvenčním řízení u starobních důchodců v roce 2020 a to v rámci celé ČR i jednotlivých krajských soudů. Pomocí těchto dat bude ověřována teorie, že novela insolvenčního zákona je přínosem pro dlužníky, zejména pro starobní důchodce, osoby ve II. a III. stupni invalidity, kteří vyžadují citlivý sociální přístup v oblasti řešení dluhové problematiky.

Diplomová práce bude zkoumat změny v oblasti oddlužení a dopad novelizace právní úpravy osobního bankrotu na podmínky a možnosti oddlužení fyzických osob, zejména zvláště zranitelných osob jako jsou starobní a invalidní důchodci. Proto budou v teoretické části uvedeny kapitoly, ze kterých bude následně vycházeno v praktické části. V první kapitole se budu zabývat dluhy a předlužeností, zejména příčinami vzniku dluhů a jejich dopad na život dlužníků, bude popsán pojem zvláště zranitelná osoba. Ve druhé kapitole je uvádím vývoj insolvenčního zákona od roku 1989 do současnosti s důrazem na podstatné změny vyvolané ekonomickou situací, kterou byly novely insolvenčního zákona ovlivněny. Podrobněji se budu věnovat novele insolvenčního zákona 31/2019 Sb. platnou od 1. 6. 2019 a na závěr popíšu průběh insolvenčního řízení.

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Dluhy a předluženost.....	11
1.1 Dluhy	11
1.2 Předluženost.....	13
2 Zvlášť zranitelná osoba	14
2.1 Starobní důchodce.....	15
2.2 Invalidní důchodce.....	15
3 Vznik předluženosti.....	16
3.1 Finanční gramotnost	18
3.2 Ztráta zaměstnání	18
3.3 Neúspěšné podnikání a investice	19
3.4 Finanční pomoc dalším osobám	20
3.5 Oběť trestného činu.....	20
3.6 Závislosti.....	21
3.7 Shrnutí.....	22
4 Vývoj insolvence.....	23
4.1 Insolvenční řízení do června 2019	23
4.2 Novela insolvenčního zákona v roce 2019	26
5 Průběh insolvenčního řízení	28
5.1 Návrh na povolení oddlužení	29
5.2 Ekonomická nabídka dlužníka.....	31
5.3 Povolení oddlužení	32
5.3.1 Rozhodnutí o úpadku.....	33
5.3.2 Insolvenční správce	33
5.4 Způsoby řešení úpadku	34
5.4.1 Konkurs a reorganizace	34
5.4.2 Oddlužení	35
5.4.3 Plnění splátkového kalendáře	36
5.4.4 Zpeněžení majetkové podstaty	37
5.4.5 Neplnění oddlužení.....	40
5.4.6 Splnění oddlužení	41
5.4.7 Osvobození dlužníka od placení pohledávek	43

5.5	Závěr teoretické části	44
6	Metodická část.....	46
6.1	Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu	46
6.2	Výzkumná strategie	47
6.3	Průběh sběru dat.....	49
6.4	Etická rizika a rizika výzkumné strategie	51
7	Výzkumná část	53
7.1	Důvody předluženosti	53
7.2	Vliv příjmu na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení.....	58
7.3	Schopnost hradit insolvenční splátky	62
7.4	Výše přihlášených pohledávek a očekávaná míra uspokojení	69
	Závěr	73
	Seznam obrázků.....	76
	Seznam tabulek.....	76
	Seznam použité literatury	77
	Seznam příloh	79

TEORETICKÁ ČÁST

1 Dluhy a předluženost

Půjčky jsou na světě od nepaměti a mají lidem především pomáhat. Nelze jednoznačně říci, že jsou dobré nebo špatné. Důležité je ale vždy zvážit výhody a rizika a podle toho se rozhodnout. Půjčka tedy může v budoucnosti pomoci, nebo může také poslat rodinu ke dnu. (Průvodce osobními financemi, 2015)

1.1 Dluhy

„Dluh je tradičně vnímán negativně, úvěr je vnímán neutrálně, je součástí podnikání a hospodaření. Úvěr, a jeho další podoby, mají tu subjektivní výhodu, že předmět naší potřeby máme k dispozici hned. Tento užitek převažuje nad možnými riziky do budoucnosti. Úvěr je součástí moderního života, je také prostředkem uspokojování řady potřeb a přání, podporuje určitý image a socioekonomický status ve společnosti. (Nováková, Sobotka, 2011:25)

Z pohledu občanského zákoníku *„Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.“* (§1723 Občanský zákoník). Dluh označuje finanční závazek dlužníka vůči věřiteli. Finanční prostředky lze získat téměř kdekoli, nejčastějšími subjekty bývají banky, družstevní záložny a stavební spořitelny. Další skupinou věřitelů jsou leasingové a úvěrové nebankovní společnosti a nelze opomenout také nákup na splátky, kdy závazek vznikne, aniž by byly vidět hotové peníze. Vlastní kategorií jsou lichváři, kteří půjčují peníze za podmínek, ze kterých vstávají vlasy na hlavě a kteří k vymáhání pohledávek používají hrubé praktiky. Hojně opomíjenou skupinou věřitelů jsou rodinní příslušníci, přátelé a známí. (Janda, 2013)

Mezi hlavní důvody zadlužování patří snaha o potvrzování vlastního statusu a jeho zvyšování. Nejčastěji to bývá trumfování, kdo má lepší telefon, kdo jezdí na lepší nebo exotičtější dovolenou, kdo má luxusněji zařízený domov. Důvodem pro zadlužování tedy nebývá řešení praktických záležitostí, ale splnění nějakého snu. Tímto se sice lze odlišit od okolí, na konci se však narazí na tvrdou realitu. Díky úvěru se totiž za vyšší standard

přeplatí více, než je zdravo. Pokud by se peníze na pořízení nových věcí měly odkládat na spořicí účet, řadu lidí by časem chuť na zakoupení drahé věci přešla. (Janda, 2013)

Splátky dluhu znamenají jeho rozložení na několik dílčích dluhů, které musí být splaceny řádně a včas tak, jak je sjednáno ve splátkovém kalendáři, který je závazný. Neuhrazení byť jedné splátky, nebo uhrazení nižší splátky, než mělo být uhrazeno, znamená prodlení. Důsledky prodlení jsou uvedeny ve smlouvě a mohou znamenat peněžní sankci ve formě pokuty nebo formu poměrné částky, např. 0,5 % z dlužné částky denně. Důsledkem může být také ztráta výhod splátek a uhrazení celého dluhu najednou a ihned. Postupné zadlužování může vést k neschopnosti jednotlivé závazky hradit. Tato situace je pak řešena další půjčkou, obvykle s horšími podmínkami. Měsíční výše splátek neustále roste, situace se zhoršuje a často vede až k osobnímu bankrotu. (Průvodce osobními financemi, 2015)

Z pohledu práva, se ve svém článku Proč je dluh věcí v právním smyslu?, zabýval Marek Zukal teorií, zda je dluh z pohledu práva věcí. Diskuze vyvolala zejména novela občanského zákoníku platná od 1. 1. 2014 a její širší pojetí věci. Ve své úvaze vychází z ustanovení §489 Občanského zákoníku: „*Věc v právním smyslu (dále jen "věc") je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“ (§489 Občanský zákoník) O první podmínce, že je dluh rozdílný od osoby, podle Zukala není pochyb, u druhé podmínky se již vedou mezi různými autory spory. Uvádí např. postoj prof. I. Pelikánové, podle které dluh užitečný není, protože nikomu neslouží. Zukal ve svém článku s tímto postojem ale nesouhlasí, protože dluh může být užitečný třeba při začátku podnikatelské činnosti, kdy chybí kapitál. (Zukal, 2017)

Jak již bylo zmíněno výše, prof. I. Pelikánová s touto teorií nesouhlasí a ve své publikaci uvádí, že „*závazky (dluhy) nelze za věci považovat: ty přece nikomu neslouží, nejsou užitečné, užitečné jsou jen pohledávky, kterým dluhy odpovídají*“ (Černá, Štenglová, Pelikánová, 2021:67)

Statistiky z oblasti dluhové problematiky pravidleně zpracovává Česká bankovní asociace. Na svých webových stránkách uvádí, v článku Češi a financování spotřeby 2022, že zkušenost s půjčkou má až 74 % Čechů, z nichž desetina se chová rizikově. V porovnání s rokem 2021 zaznamenali nepatrné zlepšení. V minulosti byl nejčastější

důvod půjčky nákup osobního automobilu nebo motocyklu, na druhém místě byla rekonstrukce bytu a na třetím místě spotřební elektronika. V následujících 12 měsících zvažuje 5 % Čechů půjčku na vybavení nebo rekonstrukci bytu, spotřební elektroniku nebo na auto či motorku. 9 % by použilo půjčku na splátku již existujícího dluhu. (Hanzlík, Straka, 2022)

Podle Exekutorské komory České republiky je k 30. 1. 2023 vedeno 4 106 919 exekucí. Ve srovnání s předchozími lety je to nejméně exekucí od roku 2016. Nejvíce exekucí bylo zaznamenáno v letech 2018 a 2019, kdy bylo vedeno 4 670 000 a 4 679 200 exekucí. Pokles byl zaznamenán i ve statistikách povinných, kdy je k 30. 1. 2023 v exekuci 672 417 osob. V předchozích letech bylo nejvíce povinných v roce 2017 a to 863 000 osob. K 31. 12. 2021 bylo v exekuci 66 144 osob starších 65 let, oproti roku 2020 došlo k poklesu o 1 120 osob. (Otevřená data o exekucích, 2023)

Další statistiky související s dluhy zpracovává Česká národní banka, která vede statistiky míry zadlužení domácností. Pokud bychom se zaměřili zejména na roky 2020 a 2021, došlo od ledna 2021 prudkému zadlužení domácností na spotřebu, bydlení i ostatní. Celkové zadlužení domácností na bydlení vrostlo od ledna 2020 do prosince 2021 o 259 307,- Kč, u zadlužení na spotřebu došlo ke zvýšení o zejména v roce 2021 z celkových 310 936,30 Kč na 317 393,80 Kč. Ostatní zadlužení domácností vrostlo o 15 197,70 Kč na celkových 184 4841,- Kč od ledna 2021 do prosince 2021. (Česká národní banka, 2023)

1.2 Předluženost

Předlužení je situace, kdy člověk není schopen plnit své finanční závazky a postihuje převážně sociálně znevýhodněné jedince, či skupiny obyvatelstva a je jedním z faktorů jejich sociálního vyloučení z běžného života majoritní společností. Problém předlužení je vázán zejména na jedince nemajetné a se sníženou finanční gramotností. (Nováková, Sobotka, 2011)

„Do dluhové spirály se lidé mohou dostat z několika důvodů. Mezi důvody patří především vlastní předlužení se, kdy má dlužník více úvěrů, jakou jsou nákupy zboží na splátky, hotovostní úvěry a kreditní karty. Lidé mnohdy uzavírají úvěry, jejichž měsíční splátky jsou vyšší, než si mohou dovolit platit. Často také přecení svou finanční situaci a

své budoucí příjmy. Mezi vnější příčiny dluhové pasti patří hlavně ztráta zaměstnání, dlouhodobá nemoc, rozvod, úmrtí partnera atd. Dlužníci mají jeden nebo několik úvěrů, které například po ztrátě zaměstnání nejsou schopni splácet. Opět uzavírají nové úvěry, aby mohli zaplatit své splátky.“ (Průvodce osobními financemi, 2015:107)

Předlužený jedinec je ohrožen několika problémy. Nevyplatí se mu legálně pracovat, protože část mzdy mu je postihnuta exekucí, a tak preferuje nelegální práci v kombinaci s pobíráním sociálním systémem, čímž upadá do závislosti na sociálních dávkách. Je ohrožen exekucí majetku, ztrátou bydlení, závislostí na návykových látkách nebo gamblerským apod. V nepříznivé životní situaci, kterou je předlužení, se dlužníci stávají oběťmi spekulantů a lichvářů. Výše dlužných částek tak rychle roste a zadlužené domácnosti nejsou schopné se z tohoto koloběhu splácení vymanit. Předluženost tak bývá největší překážka pro opětovné sociální začlenění do společnosti. (Nováková, Sobotka, 2011)

V České republice není dosud stanovena definice předluženosti a vychází se tak z právní úpravy v insolvenčním zákoně, kde je stanoveno, že dlužník je v úpadku, pokud má více věřitelů, dluhy jsou déle než 30 dní po splatnosti a dlužník je není schopen uhradit.

Ze statistických listů, které zveřejňuje Ministerstvo spravedlnosti na webových stránkách dostupných zde - <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>, jsou k dispozici data ohledně průběhu insolvenčního řízení za rok 2020 a 2021. V roce 2020 bylo podáno celkem 20 218 insolvenčních návrhů, z toho bylo 8 320 podáno dlužníkem a spojeno s návrhem na povolení oddlužení. V roce 2021 bylo podáno celkem 20 360 insolvenčních návrhů, z toho 10 026 byl podán návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Statistiky nejsou rozděleny na počty osob, které spadají do okruhu zvlášť zranitelných osob.

2 Zvlášť zranitelná osoba

Z pohledu insolvenčního zákona je zvlášť zranitelnou osobou starobní důchodce nebo osoba invalidní ve II. a III. stupni. Podmínkou je, že starobní důchod je přiznán po celou dobu splácení, tedy od chvíle, kdy bylo oddlužení schváleno, do splnění oddlužení. U starobních důchodců se předpokládá, že pokud byl starobní důchod přiznán, nebude

v budoucnu odebrán. Jiný režim je u osob invalidních, u kterých se nárok prokazuje při splnění oddlužení.

2.1 Starobní důchodce

Pro splnění nároku na výplatu starobního důchodu je dle zákona č. 155/1955 Sb. o důchodovém pojištění, potřeba dosáhnout důchodového věku a zároveň musí být splněna podmínka doby pojištění. Po přiznání starobního důchodu po roce 2018 je potřebná doba pojištění 35 let. Důchodový věk je rozdílný pro muže a ženy, u žen se zároveň zohledňuje počet vychovaných dětí. *„U pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971 se důchodový věk stanoví podle přílohy k tomuto zákonu. Stanoví-li se důchodový věk s přičtením kalendářních měsíců, považuje se za důchodový věk věk dosažený v posledním přičteném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce; neobsahuje-li takto určený měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni posledního přičteného kalendářního měsíce.“* (§ 32 odst. 2 zákona O důchodovém pojištění)

Při žádosti o přiznání starobního důchodu lze využít možnosti předčasného důchodu. Doba pojištění v tomto případě zůstává stejná, ale rozlišuje se, zda je důchodový věk nižší než 63 let, pak lze nárok přiznat až o 3 dříve, nebo je důchodový věk více než 63, pak lze nárok přiznat až o 5 let dříve. Předčasný důchod však nelze přiznat před dosažením 60 let věku žadatele.

2.2 Invalidní důchodce

U osob invalidních je pro insolvenční řízení rozhodující invalidita II. nebo III. stupně. Podmínky pro přiznání invalidního důchodu jsou uvedeny v §38 až 40 zákona o důchodovém pojištění. Nárok vzniká před dosažením věku 65, pokud mu nebyl přiznán starobní důchod nebo nedosáhl důchodového věku. Pro přiznání druhého stupně invalidity je pokles pracovní schopnosti nejméně o 50 %, u třetího stupně invalidity je pokles nejméně o 70 %.

Žádost je podávána České správě sociálního zabezpečení a k žádosti se připojují lékařské posudky, které dokládají jeho nepříznivý zdravotní stav. Následně je vypracován posudek o invaliditě, na základě kterého se rozhoduje o výši důchodu.

Pro přiznání invalidního důchodu je potřeba také splnit dobu pojištění, která je uvedena v § 40 zákona o důchodovém pojištění. Od 18 do 22 let činí potřebná doba pojištění 1 rok, 22 – 24 let dva roky, 24 – 26 let tři roky, 26 – 28 let čtyři roky a nad 28 let 5 let. Tato doba se zjišťuje za období před vznikem invalidity, u osob nad 28 let za posledních 10 let, u osob starších 38 let za posledních 20 let.

3 Vznik předluženosti

Předluženost nevznikne přes noc, ale vede k ní v některých případech velmi krátká cesta. Může vzniknout třeba tím, že si plníme sny. Máme dobrou práci, tak si pořídíme auto, dům, cestujeme a užíváme si života. Pak se ale jednoho dne probudíme ze snu do reality a zjistíme, že jsme přecenili svoje možnosti a v honbě za sny jsme se zadlužili natolik, že nám na to náš příjem nestačí. Abychom měli na splátky, vezmeme si další půjčku a začne koloběh vytloukání klínu klínem a roztáčí se dluhová spirála. Výsledkem je tak obrovský dluh, který nejsme schopni uhradit a na splácení rezignujeme. Pak přicházejí na řadu vymahači dluhů, exekutoři, ale také rezignace na splácení dluhů a útěk do „šedé ekonomiky“. Důvodů vzniku předluženosti může být ale více, někdy je to i kombinace více faktorů.

Vznikem předluženosti se ve své diplomové práci „Sociálně-politická analýza příčin zadluženosti občanů“ zabývala Gabriela Bartesová. Svůj výzkum zaměřila na osoby pobírající dávky státní sociální podpory, konkrétně se zaměřila na žadatele dávek hmotné nouze, u kterých je předpoklad, že jsou nebo budou ohroženi sociálním vyloučením. Jednalo se především o respondenty dlouhodobě nezaměstnané, s nižším vzděláním. 30% respondentů uvedlo základní vzdělání, 35% vyučení bez maturity. Z výzkumu vyplynulo, že většina respondentů své dluhy nesplácí a více než 30% respondentů neznalo přesnou výši svých dluhů. Jako důvod zadlužení uvedla více než polovina respondentů nezaplacené nájemné za ubytování. Respondenti nemají dostatečnou motivaci ke splácení svých dluhů a tuto svoji povinnost staví až na poslední místo. (Bartesová, 2015)

Další výzkum v rámci diplomové práce zpracovala v roce 2014 Veronika Hénková, a opět ve svém výzkumu potvrdila jako nejčastější důvod předlužení nedostatečná finanční gramotnost. Jako další důvod uvedla rozchod či rozvod, ztrátu zaměstnání nebo i situaci, kdy předluženost vznikla v důsledku trestného činu. (Hénková, 2014)

Na dlužníky do 26 let se ve své diplomové práci „Dluhová problematika u klientů sociální poradny ve věkové kategorii 18-26 let“ zaměřila Kamila Šourková, která formou rozhovorů zjišťovala nejen důvod vzniku dluhu u mladých osob, ale také dopad dluhové problematiky na jejich život. Z výzkumu vyplynulo, že nejčastěji se mladí lidé zadlužují kvůli zajištění bydlení, leasingu na auto, nedostatku financí, ale také kvůli drogám. Ve své práci mimo jiné uvádí alarmující neznalost v oblasti finanční gramotnosti. Dostávají se tak do dluhové spirály a se svými závazky si nedokáží bez odborné pomoci poradit. Naopak velkou znalost informanti projevili ve znalosti insolvenčního zákona, kterou autorka spojuje s medializací probíhající novely insolvenčního zákona. (Šourková, 2019)

Finanční gramotnost jako důvod pro zadlužení ve svém výzkumu uvádí také Jana Elezi ve své diplomové práci „Dluhové pasti z pohledu sociální práce“. Jako další důvody uvedli informanti alkoholismus, podnikání, gamblerství, pomoc rodině, vztahové problémy v rodině a zdravotní potíže. V závěru své práce zdůrazňuje potřebu zaměřit se na prevenci, tedy zvyšování finanční gramotnosti. (Elezi, 2020)

Podle výsledků České bankovní asociace je nejčastějším důvodem pro půjčku nedostatek hotovosti, a to až u 59 % dotazovaných Čechů, na druhém místě bylo jako důvod uvedeno, že nechtěli čekat a šetřit a na třetím místě byla výhodná akce na splátky. V případě neschopnosti splácet půjčku by se 29 % Čechů snažilo vyjednat odklad splátky, na druhém místě byla uvedena další půjčka od příbuzných nebo známých a na třetím místě konsolidace půjček. Na dalších místech bylo uvedeno, že by neschopnost splácet neřešili, půjčili si v bance nebo u zaměstnavatele, případně by nespláceli, než budou mít dostatek peněz. Jen jedno procento uvedlo, že by si na splátku půjčili u nebankovní společnosti. (Hanzlík, Straka, 2022)

Důvody vzniku předluženosti nejsou součástí žádné novely insolvenčního zákona a to i přesto, že mnohdy je sociální hledisko rozdílné od sociálního. Přesto se důvod vzniku dluhů uvádí do návrhu na povolení oddlužení vždy, když dlužník žádá o stanovení nižší splátky, než zákonné.

3.1 Finanční gramotnost

Ministerstvo financí České republiky definuje finanční gramotnost takto: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*“ (MFČR, 2019)

Abychom se dokázali v oblasti financí dobře orientovat, je potřeba zvládat počítat, vyhledávat a hodnotit informace, ale také se orientovat v právním systému. Přesto je finančnímu vzdělávání věnována jen malá pozornost. Vedle znalostí a dovedností v oblasti financí je třeba učit lidi finančně myslet a adekvátně se rozhodovat. Nárůst exekucí svědčí o tom, že lidé neumí s penězi a finančními produkty efektivně nakládat. (Blažek, Vrabcová, 2019)

Vláda České republiky vnímá zvyšování úrovně finanční gramotnosti za důležitý cíl Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, která byla schválena 13. ledna 2020. Vzdělávání se má do výuky zapojovat již v rámci předškolního vzdělávání, probíhá ale i v rámci vzdělávání dospělých a to u nezaměstnaných, příjemců pomoci v hmotné nouzi a u seniorů. S tímto souvisí potřeba vzdělávání pedagogů a zaměstnanců veřejného sektoru. (Ministerstvo Financí České republiky, 2019)

Základem pro zvládnutí finanční gramotnosti je osobní odpovědnost každého občana k rodinnému rozpočtu. Při jeho sestavování je třeba počítat s riziky jako je ztráta zaměstnání, snížení příjmů, inflace nebo mimořádné výdaje. Zásadní otázkou při nedostatečném příjmu je čeho jsme ochotní se vzdát, což je mnohdy velmi těžké. Pokud si zvykneme na určitou životní úroveň, bude pro nás těžké vzdát se auta, nebo ho vyměnit za levnější model. Další možností je přestat chodit za zábavou, do restaurací nebo přestat kouřit. (Winget, 2014)

3.2 Ztráta zaměstnání

Poměrně významnou mimořádnou situací, která vede k zadluženosti, je snížení příjmů, zejména z důvodu ztráty zaměstnání. Důvodů ztráty zaměstnání může být mnoho, ale nemají zásadní vliv na následný výpadek příjmů.

Ztráta zaměstnání postihne v průběhu života téměř každého a bývá zdrojem stresu, který je přirovnáván ke stresu ze ztráty někoho blízkého. U mnoha lidí se aktivita a adaptace

zlepší s vidinou zlepšení situace, bývá to tedy pouze po přechodnou dobu. U některých lidí se mohou naopak projevit stavy pasivity a beznaděje z nedostatku peněz. U nezaměstnaných lidí dochází k frustraci a zásadním změnám jako je například ztráta navyklého stereotypu. (Matoušek, 2005)

Snížením životní úrovně v důsledku ztráty zaměstnání je spojené se zvýšením kriminality, sociální izolací, zhoršení zdravotního stavu a ztráta sebeúcty. U lidí dlouhodobě nezaměstnaných je větší riziko depresí, které jsou „řešeny“ konzumací alkoholu nebo jiných drog nebo v krajním případě sebevraždou. Ztráta zaměstnání může mít pozitivní vliv v tom, že si lidé mohou najít jinou práci, která jim bude vyhovovat a bude lépe placená. (Jurečka, 2017)

3.3 Neúspěšné podnikání a investice

Podnikání je obrovské riziko zejména z důvodu, že veškerá rizika nese pouze podnikající osoba. Rizika se zvyšují, pokud podnikající osoba nemá v daném oboru dostatečné vzdělání nebo praxi, pokud přecení svoje schopnosti nebo vlivem ekonomické krize. V dnešní době jsme podnikateli fascinováni, média informují o podnikatelských úspěších a globálních startupech. Novodobá pohádka je atraktivní pro stále více lidí, kteří v podnikání vidí atraktivní kariérní volbu. Pro zahájení podnikání je potřeba mít jasnou vizi a plán a jedinečnou myšlenku nebo nápad, do kterého se někdo odvážný pustí. (Svobodová, Andera, 2017)

„V souvislosti s rozvojem firmy musí její majitel či manažer provádět mnoho změn, s nimiž je pochopitelně spojeno riziko neúspěchu. Skutečnost, že majitelé či manažerů nereagují na změny v podnikatelském okolí firmy nebo ve firmě samé, často vede až k ukončení její činnosti.“ (Smejka, Rais, 2010:26)

Podnik pak lze zrušit likvidací, což je mimosoudní vyrovnání majetkových vztahů, kdy dochází k prodeji veškerého majetku a finance jsou následně použity k zaplacení dluhů. Cílem likvidace je ukončení činnosti za co nejlepších podmínek. V případě, že nejsou právnické nebo fyzické osoby schopny plnit své závazky, dochází k úpadku podniku. Soud pak může vyřešit úpadek konkurzem nebo reorganizací. Cílem konkurzu je zpeněžení majetkové podstaty a úhrada dluhů. Neuspokojené pohledávky přitom nezanikají. (Holečková, Hyršlová, 2018)

3.4 Finanční pomoc dalším osobám

Do tíživé finanční situace se nemusíme dostat tak úplně vlastní vinou, ale tím, že budeme někoho finančně podporovat. Většinou se jedná o rodinného příslušníka, nebo jinou osobu blízkou, někdo, komu bezmezně důvěřujeme a finanční prostředky mu bez obav svěříme.

Finanční pomoc v rámci rodiny má dlouhodobou tradici, ať už se jedná o finanční podporu dětí na cestě do dospělosti, nebo podporu rodičů v důchodovém věku. Finanční podpora již dospělých dětí je běžná a pomáhá dětem osamostatnit se. Komplikace přicházejí ve chvíli, kdy je finanční nezávislost dítěte na rodiči v delším časovém horizontu, jako je konec jejich produktivního věku, nebo vyčerpání jejich vlastních financí.

3.5 Oběť trestného činu

Dnešní digitální doba přináší podvodníkům další možnosti, jak někoho podvést a připravit ho o veškeré finanční úspory, nebo svoji oběť dokonce zadluží. Z informačních letáků vyplývá, že podvodníci se stále nejvíce zaměřují na seniory, kteří jsou důvěřivou cílovou skupinou. Senioři bývají často osamělí a hledají společnost na on-line seznamkách. Tam na ně již čekají predátoři, kteří si s nimi trpělivě dopisují až do chvíle, dokud jim je oběť ochotna posílat peníze. Ty vylákají pod záminkou, že pracují v zahraničí a potřebují peníze na cestu, nebo potřebují ze zahraničí odeslat balíček. Jako ve špatném filmu, jsou podvodníci schopni v podvodu pokračovat tím, že oběť kontaktují jako zaměstnanci Interpolu s tím, že peníze, které byly odeslány, sloužily k financování teroristické činnosti. Následně je obětem nabídnuta pomoc s vymožením peněz, ale za úplatu. Opět kontaktují svoji oběť do té doby, dokud je ochotna nebo schopna posílat peníze.

Další často rozšířený podvod bývá nazývaný policií jako akce vnuk. Oběť je kontaktována telefonicky s tím, že volající si „hraje“ na vnuka nebo vnučku a požádá o finanční pomoc, kterou si vyzvedne kamarád. Jiný rozšířený podvod je spojený buď s „vrácením“ přeplatku za energie nebo podomním prodejem, kdy si podvodník vytipuje, kde má oběť uložené peníze, nebo spolupracuje s druhou osobou, která v průběhu konverzace prohledá možné skryše.

Výsledkem ve všech případech je to, že oběť je okradena o peníze, které se jí většinou již nevrátí. Z tohoto důvodu se Policie České republiky i spolupracující subjekty snaží edukovat co možná nejširší veřejnost. Bohužel podvodníci vymýšlejí stále nové způsoby, jak své oběti okrást.

Na problém bílých koní upozorňuje Česká bankovní asociace. Celosvětově bylo, od poloviny září 2022 do konce listopadu 2022, zatčeno 2 469 osob v souvislosti s trestnou činností. Během této akce bylo odhaleno 8 755 bílých koní a 222 náborářů. Využívání bílých koní je rozšířené zejména v oblasti kyberkriminality a umožňuje praní peněz z trestné činnosti tím, že umožňují rychlý přesun peněz. Této problematice se nadále ve spolupráce s Policií ČR a Nejvyšším státním zastupitelstvím věnují v kampani s názvem „Nebud' bílým koněm“. (Česká bankovní asociace, 2022)

3.6 Závislosti

Neopomenutelným problémem jsou různé závislosti, které nutí lidi dělat neuvážené kroky k ukojení svých potřeb. *„Člověk postupně ztrácí schopnost rozumně zvažovat přínosy a rizika užívání drogy nebo jiné závislosti, a to vše je spojeno s výraznými škodami na zdraví a společenských vztazích. Člověk nemusí být závislý jen na nějaké látce (alkoholu, cigaretách, drogách), ale i na činnostech (hraní hazardních her, sexu, práci). Je možné si dokonce vytvořit závislost na určité osobě, věci či internetu a sociálních sítích, stejně jako na jakémkoliv chování, které přináší uspokojení.“* (Státní zdravotní ústav, 2023)

Definic závislostí najdeme mnoho, já zde uvádím jednu, která je z mého pohledu nejužitečnější. Závislost je *„opakovaná silná motivace k úmyslnému chování postrádajícímu jakýkoli význam z hlediska přežití, získaná na základě praktikování takového chování, s výrazným potenciálem pro nezamýšlenou újmu.“* (West, 2016:22)

Podle České komory loterijního průmyslu roste již několik let hazard v on-line prostředí. Důvodem bylo nejen zpřísnění kontrol v kamenných provozovnách, ale také důsledkem opatření během pandemie Covid-19. Pokud porovnáme výši inkasa z daně z hazardních her za roky 2019 a 2020, došlo k postupnému nárůstu od 572 943,- Kč za I. čtvrtletí 2019

po 1 520 854,- Kč za III. čtvrtletí 2020. (Česká komora loterijního průmyslu, neuvedeno)

Na statistiku výskytu závislostního chování se zaměřilo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Na prvním místě je uvedena závislost na nikotinu, kdy 17 – 23 % osob uvedlo, že kouří denně, nebo téměř denně, nepatrně méně 10 % osob denně nebo téměř denně pije alkohol. Užití drogy jako je extáze, pervitin, kokain, nebo halucinogenní houby 1 % osob a zhruba 2 – 3 % osob spadá do kategorie rizikového hráčství. (Chomynová, et al, 2022)

3.7 Shrnutí

Dluhy jsou bohužel nedílnou součástí našeho života a je potřeba vždy řádně zvážit, zda je opravdu tak důležité úvěr nebo půjčku využít a zda budeme své závazky schopni hradit. Ve své praxi se bohužel setkávám u předlužených klientů s tvrzením, že neměli na výběr, protože peníze potřebovali a dluhy vznikly především v důsledku mladické nerozváženosti. Finanční gramotnost je obecně vnímána jako velmi důležitý nástroj prevence vzniku předluženosti. Jak uvádí Ministerstvo financí, je třeba zvyšovat úroveň finanční gramotnosti a to již od dětství. V praxi většina dlužníků má poměrně velké znalosti v oblasti finanční gramotnosti, nejsou ale schopni nebo ochotni tyto znalosti ve svém životě využívat. Zde vidím velkou roli sociálních pracovníků, kteří mohou se svými klienty aktivně pracovat a pomáhat jim řešit jejich aktuální finanční potíže, pokud nastane nějaká uvedená mimořádná situace.

V roce 2021 vrostla zadluženost domácností a přibylo také exekucí. Aktuálně je vedeno 4 106 919 exekucí proti 672 417 povinným, což je v průměru 6 exekucí na osobu. Oproti tomu je v insolvenčním řízení k 31. 1. 2023 109 212 osob, což je zhruba 1,28 % populace. Tato data vypovídají o tom, že se většině dlužníků nevyplatí řešit dluhy v rámci insolvenčního řízení, ale naučili se s dluhy žít. Před vstupem do insolvence je často zrazuje nízká nezabavitelná částka. Ta se sice zvyšuje zejména s ohledem na normativní náklady na bydlení, ale zároveň je to stále poměrně nízká částka s porovnáním s běžnými výdaji. Odrazující může být také dlouhá doba insolvenčního řízení, která je obecně 5 let. Někteří dlužníci stále marně čekají na implementaci nařízení Evropské unie na zkrácení insolvenčního řízení na 3 roky pro podnikatele.

4 Vývoj insolvence

Z pohledu historie bylo nesplnění dluhů podle aténského práva z roku 623 př. n. l. trestáno smrtí nebo otroctvím. Jinak tomu nebylo ani o několik desítek let později, protože podle římského práva z roku 451 př. n. l. bylo možné dlužníka prodat do otroctví, nebo jeho tělo rozdělit podle poměru nesplacených pohledávek. V Anglii roku 1787 byli úpadci příležitostně popravováni, což bylo jedinou námitkou při formulování americké ústavy udělit Kongresu pravomoc legislativně rozhodovat ve věcech insolvence. České právo využívalo do roku 2006 konkurz jako trest za úpadek, přijetím insolvenčního zákona se české právo vydalo podobným směrem jako americké. (Richter, 2016)

4.1 Insolvenční řízení do června 2019

Jak je uvedeno výše, insolvenční řízení v České republice se postupně vyvíjelo a podstatné úpravy se dočkalo až po roce 1989, kdy se měnila hospodářská politika Státu, a docházelo k přechodu k tržnímu hospodářství. Vlivem uvolnění trhu a rozmachu samostatného podnikání bylo potřeba řešit také jejich úpadek. Proto byl zaveden zákon č. 328/1991 Sb. O konkursu a vyrovnání. Tento zákon nebyl zcela vyhovující, proto problémy s jeho implementací musely být legislativně řešeny a tato právní úprava se stala nepřehlednou. Během jeho účinnosti bylo přijato 29 změn formou přímých a nepřímých novelizací. (Kozák, Dadam, Pachel, 2016)

Koncepce nové právní úpravy o úpadku se začala připravovat v roce 2002 a výsledkem byl insolvenční zákon platný od roku 2008. Několika leté období bylo ovlivněno dlouhou veřejnou diskuzí a také politická situace, zejména předčasné volby, kdy následně došlo k odložení práce na paragrafovém znění. K dalším diskuzím nad zněním insolvenčního zákona došlo na základě impulsu tehdejšího ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce a místopředsedy vlády pro ekonomiku Martina Jáhna. Jejich úprava se lišila od původního návrhu např. v postavení věřitelů, institutu vyrovnání a reorganizace. Výsledkem byl kompromis, který byl předložen zákonodárcům a následně jako zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jako insolvenční zákon) s účinností od 1. 1. 2008. Původní účinnost od 1. 1. 2007 byla odsunuta z důvodu nedostatečné připravenosti systému insolvenčního rejstříku. (Kozák, Dadam, Pachel, 2016)

I tento zákon prošel několika novelami, z nichž byly do roku 2019 zásadní dvě z nich. Jednou z nich byla novela z roku 2009 na návrh Nezávislé ekonomické rady vlády. Měla být připravena úprava, která by reagovala na hospodářskou krizi. Ta byla v roce 2009 na svém počátku. Na přechodnou dobu odpadla podnikatelským subjektům povinnost podat na sebe insolvenční návrh a v rámci reorganizace bylo posíleno postavení věřitelů. Byly také přijaty změny, které měly za úkol přiblížit oddlužení i nepodnikajícím subjektům. Dlužník mohl požádat o snížení splátek a realizace oddlužení byla svěřena do rukou insolvenčního správce. Druhá důležitá novela byla přijata s účinností od 31. 3. 2011 na základě rozhodnutí Ústavního soudu. Touto novelou bylo přiznáno právo věřitelů na popření pohledávky jiného věřitele. (Kozák, Dadam, Pachel, 2016)

Po získání zkušeností v prvních letech účinnosti insolvenčního zákona došlo k revizní novele provedené zákonem č. 294/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014. Základní oblasti shrnul soudce Nejvyššího soudu ČR JUDr. Zdeněk Krčmář takto:

1. *„Zpřesnění vazby na procesní předpisy a přesun některých ustanovení o podmínkách řízení do insolvenčního zákona*
2. *Přehodnocení účinků rozhodnutí o úpadku*
3. *Vyloučení možnosti zamítnout insolvenční návrh pro nedostatek majetku*
4. *Změny způsobu určování insolvenčních správců*
5. *Zjednodušení úpravy věřitelských orgánů*
6. *Jednoznačně potvrzení dominance insolvenčního řízení při střetu s řízením exekučním*
7. *Změny ve způsobu uplatňování nároků v insolvenčním řízení pro některé skupiny věřitelů*
8. *Změny v oddlužení (přípustnost, společné oddlužení manželů, role správce)*
9. *Změny v reorganizaci (přípustnost)*
10. *Změny ve způsobu odměňování insolvenčních správců*
11. *Harmonizační změny (nový občanský zákoník a další navazující předpisy)“*
(Kozák, Dadam, Pachel, 2016: XXX)

Další novelu předložilo Ministerstvo spravedlnosti v podobě zákona č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony s účinností od 1. 7. 2017.

Hlavním záměrem byla např. změna systému přidělování insolvenčních věcí v oblasti oddlužení, posílení dohledu nad insolvenčními správci a regulace subjektů poskytujících služby související s institutem oddlužení. „*Nové ustanovené zakládá vyvratitelnou domněnku neexistence úpadku v podobě platební neschopnosti v případě, že rozdíl mezi výší dlužnických splatných peněžitých závazků a výší jeho disponibilních prostředků představuje méně než desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků anebo pokud mezera krytí požadovaným způsobem výrazně klesne.*“ (Sigmund, Velká novela insolvenčního zákona 2017 – první dojmy, 2017) Jako další podstatnou změnu uvádí dále Sigmund nová pravidla pro hlasování věřitelů, které je ale dle jeho názoru velmi obecné, kdy je na rozhodnutí insolvenčního správce, jak posoudí hlasování pro koncernové a blízké osoby dlužníka na schůzi věřitelů i mimo ni.

Do novely se promítla možnost řešit oddlužení dalším způsobem. Do roku 2017 mohl dlužník využít možnosti zpeněžení majetkové podstaty nebo splnění splátkového kalendáře. Novela v roce 2017 přinesla možnost provést oddlužení i kombinovaným způsobem. Dalším ustanovením bylo umožněno oddlužení i dlužníkům, kteří měli dluhy z podnikatelské činnosti. Pokud s tím věřitel nesouhlasil, musel nejpozději s podáním přihlášky pohledávky tento nesouhlas uvést.

„*S účinností od 1. 7. 2017 může být návrh na povolení oddlužení (či též s ním spojený insolvenční návrh) sestaven a podán jen odborně kvalifikovanou osobou, jestliže sám dlužník není potřebnou kvalifikací vybaven (§ 390a IZ a část Podání návrhu kvalifikovanou osobou). Dlužník sám může podat takový návrh, jen pokud má právnické či ekonomické vzdělání nebo zkoušku insolvenčního správce (nebo jedná-li taková osoba za dlužníka právnickou osobu), jinak za něj musí návrh sepsat a podat jedině advokát, notář, soudní exekutor, insolvenční správce (za odměnu v maximální výši stanovené IZ) nebo akreditovaná osoba, tj. právnická osoba s akreditací udělenou ministerstvem spravedlnosti (ta ale bez nároku na odměnu). Záměrem tohoto legislativního opatření bylo odstranit problém „oddlužovacího byznysu“ subjektů poskytujících dlužníkům uvedené „služby“ za mnohdy značnou úplatu, nekvalifikovaně a bez náležité právní odpovědnosti.*“ (Mlejnková, 2020:9.1)

Novela insolvenčního zákona v roce 2017 přinesla i další změny, ale těm nebude dále věnována pozornost, protože tyto změny nejsou předmětem výzkumu této diplomové práce.

4.2 Novela insolvenčního zákona v roce 2019

1. 6. 2019 vešla v platnost rozsáhlejší novela insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb., která změnila podstatně pravidla pro oddlužení. Novela nepůsobí retroaktivně a vztahuje se pouze na návrhy podané od data platnosti. Novela má vliv na mnoho dlužníků, kteří do té doby nesplnili podmínky pro povolení oddlužení, dlužníci již nemusí prokazovat předpoklad plnění oddlužení na 30%. Odstranila se tak bariéra jako pro vstup do oddlužení, tak v závěru pro přiznání osvobození od hrazení dosud neuspokojených pohledávek po skončení insolvenčního řízení. Dlužníci ale musí splňovat podmínku minimální ekonomické nabídky. *„Nové ustanovení § 395 odst. 1 pís. b) insolvenčního zákona stanoví, že dlužník musí být ekonomicky schopen splácet v plné výši alespoň hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále alespoň pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a odměnu sepisovatele návrhu na oddlužení.“* (Sigmund, Nulové oddlužení - ostrý start započal, 2019)

Podle důvodové zprávy (volební období 2017 - 2021) - 71/0 Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů *„Platný právní stav neumožňuje významné části dlužníků jejich dluhovou situaci řešit, neboť jejich dluhy (narůstající o příslušenství) v průběhu času dosáhly takové výše, že je již dlužníci nejsou schopni uhradit v plné výši ani splátkami ze svých příjmů, ani výtěžkem z rozprodeje svého disponibilního majetku. Osobám nacházejícím se v tzv. dluhové pasti není přístupný žádný způsob normalizace jejich ekonomické situace.“* (Důvodová zpráva - sněmovní tisk 71/0:9)

Návrh novely zákona se opíral nejen o aktuální ekonomickou situaci, ale také o rozhodnutí Ústavního soudu, zejména o rozhodnutí ze dne 8. 8. 2013, sp. Zn. II. ÚS 1072/13, kdy soud v odůvodnění uvedl, že oddlužení není jen o co největším finančním uspokojení věřitelů, ale má vést k návratu dlužníka do běžného života. U mnohých věřitelů se očekává alespoň částečné plnění, neboť dlužníci by se jinak před věřiteli

schovávali v tzv. šedé zóně. Nicméně se může také zdát, že největší užitek pak bude mít stát, který bude mít větší odvody z daní, sociálního a zdravotního pojištění.

Novela přinesla i další zvýhodnění pro dlužníky jako jsou nové možnosti oddlužení, chráněné obydlí, přerušování insolvenčního řízení a prodloužení insolvenčního.

Novelou insolvenčního zákona bylo uzákoněno, že pokud dlužník za 3 roky uhradí více než 60% přihlášených nepodřízených pohledávek, insolvenční řízení bude zkráceno na tuto dobu. Byla také zrušena pevná hranice pro splacení alespoň 30% pohledávek přihlášených v insolvenčním řízení. Pro přiznání osvobození od hrazení neuspokojených pohledávek musí ale dlužník prokázat, že po celou dobu insolvence vynaložil veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení věřitelů. (§ 412a odst. 4 Insolvenční zákon) Podle Sigmunda chybí bližší definice tohoto zákona a bude tak na uvážení soudů, jak budou snahu dlužníků posuzovat. (Sigmund, 2019)

Ochrana obydlí se vztahuje pouze na případy, kdy bylo rozhodnuto o plnění splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty, a pokud se nejedná o zajištěnou nemovitost. Soud má možnost na základě znaleckého posudku rozhodnout o tom, že dlužník obydlí, které využívá pro zajištění vlastní bytové potřeby, není povinen do oddlužení vydat. Jedná se o výjimku, kdy hodnota dlužníkovy obydlí je pod hranicí určenou Nařízením vlády č. 189/2019 Sb. Pro výpočet je rozhodná cena podobné nemovitosti v bydlišti dlužníka, cena se určuje na základě znaleckého posudku.

Novinkou je také možnost přerušování nebo prodloužení insolvenčního řízení z vážných důvodů. Pro přerušování lze využít 1 – 12 měsíců, ale pouze jednou za celé řízení. Po tuto dobu se přerušuje splátkový kalendář a hradí se pouze snížená odměna insolvenčnímu správci. Lze také soud požádat o prodloužení insolvenčního řízení, a to až o 6 měsíců.

Vedle toho byly stanoveny nové podmínky, za kterých soud zamítne návrh na povolení oddlužení, které jsou uvedeny v § 395:

„(3) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 10 letech před podáním insolvenčního návrhu bylo dlužníku pravomocným rozhodnutím přiznáno osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny.

(4) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 5 letech před podáním insolvenčního návrhu byl návrh dlužníka na povolení oddlužení

pravomocně zamítnut z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr, nebo jestliže z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo bylo schválené oddlužení zrušeno.

(5) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět.“ (§ 395 odst. 3-5 Insolvenční zákon)

Soud má také nově možnost podle § 398 odst. 7 insolvenčního zákona nařídít povinnost využít odborného sociálního poradenství v oblasti zvýšení informovanosti v oblasti finanční gramotnosti, nejvýše však v rozsahu 100 hodin.

Pro tuto práci je ale nejdůležitější uzákoněné zvýhodnění zvláště zranitelných osob, které umožňuje, osobám v invalidním důchodu II. a III. stupně a starobním důchodcům, zkrácení insolvenčního řízení na 3 roky s tím, že není při přiznání osvobození od neuhrazených pohledávek zohledněna míra uspokojení věřitelů. Návrh zvýhodnění této skupiny osob nevycházel z návrhu zákona, ale tento nápad se zrodil až v Poslanecké sněmovně. Vycházelo se zejména z faktu, že tento okruh osob má, s ohledem na zdravotní stav, ztížené podmínky pro výkon práce a také se jedná o osoby snadno ovlivnitelné, které často bývají jako spotřebitelé zneužíváni.

5 Průběh insolvenčního řízení

V této kapitole bude popsáno insolvenční řízení dle aktuální platné judikatury z pohledu dlužníka – fyzické osoby. Insolvenční řízení se zahajuje na návrh dlužníka nebo věřitele podaný ke krajskému soudu místně příslušnému a řídí se zákonem č. 182/2006 Sb. V případě hrozícího úpadku je návrh oprávněný podat pouze dlužník. Jak je uvedeno v předchozí kapitole, od doby platnosti tohoto zákona byly přijaty novely, které postupně reagovaly na hospodářskou politiku státu. Cílem poslední novely bylo přiblížit oddlužení i osobám, které neměli dostatečné příjmy na uhrazení více než 30% svých dluhů a také osobám, které s ohledem na svůj zdravotní stav jsou vyloučeni z trhu práce.

Oddlužení jako způsob řešení úpadku je přípustné pro fyzickou osobu a právnickou osobu nepodnikající. Zákon tedy umožňuje oddlužení i pro osoby podnikající, nebo pro osoby, které mají dluhy z podnikání. Tato úprava vznikla po novele provedené zákonem č. 191/2020 Sb. Lex covid účinné od 24. 4. 2020. Přesto v insolvenčním zákonu zůstalo ustanovení § 389 odst. 2 insolvenčního zákona, které je zavádějící. „*Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže*

a) s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde; platí, že věřitel souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní, nebo

b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo

c) jde o pohledávku zajištěného věřitele.“ (§ 389 odst. 2 Insolvenční zákon) Z praxe soudů pak vyplývá, že je v tomto případě věřitelský nesouhlas bezvýznamný.

O oddlužení mohou požádat také manželé, což upravuje § 394a insolvenčního zákona. Dlužníci musí být ke dni podání insolvenčního návrhu manželé. Oba manželé pak vystupují v insolvenčním řízení jako jeden subjekt a společně se podílejí na plnění oddlužení. Pro zpeněžení majetkové podstaty se využije veškerý majetek ve společném vlastnictví manželů, a proto jsou manželé dlužníci k návrhu povinni připojit výslovné prohlášení, ve kterém souhlasí s tím, že veškerý majetek je považován za společné jmění manželů. (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019)

Úpadek dlužníka fyzické osoby lze řešit dvěma způsoby – oddlužením nebo konkursem. Oddlužení je pro dlužníka šetrnějším způsobem, kdy jsou dluhy podle stávající právní úpravy hrazeny buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo zákonnou dvojkombinací, tedy splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty. U řešení úpadku konkursem dochází ke zpeněžení veškerého majetku dlužníka a následné poměrné rozdělení výtěžku mezi věřitele. Na rozdíl od oddlužení ale dluhy po skončení konkursního řízení neuspokojené pohledávky nezanikají. (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019)

5.1 Návrh na povolení oddlužení

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, návrh na povolení oddlužení od roku 2017 nemůže podat sám dlužník, pokud nemá právnické vzdělání nebo zkoušky insolvenčního správce. Dlužník si sám může vybrat, zda k podání návrhu využije placené služby advokátů, notářů nebo insolvenčních správců, nebo zda podá návrh prostřednictvím

akreditovaných osob, které poskytují své služby ze zákona zdarma. Insolvenční návrh musí mít obsahové náležitosti dle § 103 insolvenčního zákona. Vzor insolvenčního návrhu je zařazen mezi přílohy jako příloha č. 1. Dlužník s insolvenčním návrhem dle § 106 odst. 1 insolvenčního zákona musí spojit s návrhem na povolení oddlužení.

Sepisovatel návrhu na povolení oddlužení není pro insolvenční řízení zástupcem dlužníka. Povinností sepisovatele návrhu je během konzultací poučit dlužníka o jeho povinnostech v insolvenčním řízení. V § 390a odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona je také stanovena odměna pro sepisovatele, která je maximálně 4000,- Kč bez DPH u jednotlivce, u společného návrhu manželů pak maximálně 6000,- Kč bez DPH. Tato odměna může být dlužníkem uhrazena předem, nebo si ji sepisovatel uplatní v insolvenčním řízení jako pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Akreditovaným osobám za sepsání návrhu nenáleží žádná odměna. (Maršíková, 2022)

Insolvenční návrh musí být směřovaný k místně příslušnému soudu dle bydliště dlužníka. O místní příslušnosti soudu v insolvenčním řízení se opakovaně zabýval Nejvyšší soud, který následně v usnesení č.j. 29 NSCR 94 / 2015 uvedl následující. „*V insolvenčním řízení zahájeném insolvenčním návrhem dlužníka - fyzické osoby, která není podnikatelem, vychází soud (pro účely posouzení místní příslušnosti) z těch údajů, jež taková osoba o svém bydlišti (respektive místu, kde se zdržuje) sama uvede v návrhu na zahájení řízení.*“ a „*Obsah pojmu bydliště není totožný s obsahem pojmu trvalý pobyt, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž osoba bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale, je to zejména místo, kde má fyzická osoba svůj byt, rodinu, popř. kde pracuje, jestliže tam současně i bydlí.*“ (Nejvyšší soud, 2017)

V insolvenčním návrhu musí být dlužník označen jménem, příjmením a bydlištěm, pokud jde o podnikatele také identifikačním číslem. V případě společného návrhu manželů musí být v insolvenčním návrhu uvedeny údaje obou manželů. Dlužník musí v návrhu uvést skutečnosti, které osvědčují jeho úpadek, nebo hrozící úpadek. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu zveřejněného pod č. 88/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek musí mít dlužník dva a více věřitelů a závazky jsou déle než 30 dní po splatnosti. Toto tvrzení může být nahrazeno tvrzením, že dlužník zastavil platby podstatné části svých

peněžitých závazků nebo tvrzení, že uspokojení těchto závazků nelze dosáhnout výkonem rozhodnutí nebo exekuce. U insolvenčního návrhu osvědčující hrozící úpadek dlužník musí vylíčit okolnosti, ze kterých lze důvodně předpokládat, že nebude v budoucnu schopen uhradit podstatnou část svých závazků. (Mlejnková, 2020)

Dle § 104 insolvenčního zákona je dlužník k insolvenčnímu návrhu povinen doložit další povinné přílohy, kterými jsou seznam majetku, seznam svých pohledávek, seznam svých zaměstnanců a listiny dokládající úpadek. Listiny musí být opatřeny podpisem dlužníka a prohlášením, že údaje jsou úplné a správné. Dlužník je povinen doložit své příjmy za posledních 12 měsíců a prokázat, že ze svého příjmu bude schopen hradit alespoň minimální ekonomickou nabídku. (Mlejnková, 2020)

„Zjistí-li insolvenční soud, že dlužník nepředložil všechny zákonem předepsané přílohy, nebo předložené přílohy nemají zákonem požadované náležitosti, vyzve podle § 393 IZ usnesením dlužníka, a zároveň osobu, která za dlužníka návrh sepsala a podala, k doplnění příloh. Ve výzvě dlužníka poučí, které přílohy chybějí, případně jak mají být vady předložených příloh odstraněny. K doplnění příloh stanoví dlužníkovi lhůtu. Na žádost dlužníka lze z důležitých důvodů tuto lhůtu přiměřeně prodloužit. Nebudou-li chybějící přílohy ve stanovené lhůtě předloženy nebo vadné přílohy opraveny, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne. Dlužníkovi pak hrozí, že jeho úpadek bude řešen konkursem, popřípadě že insolvenční řízení bude zastaveno, pokud nebude mít dlužník majetek, který by postačoval alespoň k částečnému uspokojení věřitelů.“ (Maršíková, 2019:30)

5.2 Ekonomická nabídka dlužníka

Právní úprava platná do 31. 5. 2019 ukládala dlužníkům doložit takový příjem nebo majetek, aby byl schopen uhradit alespoň 30 % svých pohledávek. Aktuální právní úprava platná od 1. 6. 2019 stanovuje minimální ekonomickou nabídku na jiném principu.

„Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 168 odst. 2 písm. a), přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále ani pohledávky podle § 169 odst. 1 písm. e) a § 390a odst. 5.“ (§ 395 odst. 1b Insolvenční zákon) Nově tak musí být dlužník schopen hradit zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního

správce a stejnou částku i věřitelům. Minimální částka, kterou musí dlužník měsíčně hradit je zaokrouhleně 2200,- Kč, u manželů, kteří podávají společný návrh na povolení oddlužení je tato částka 3300,- Kč. (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019)

Do novely zákona platné do 31. 5. 2019 bylo celkem velké množství dlužníků, kteří hradí částku nižší, než je minimální ekonomická nabídka, přesto jsou schopni splnit věřitelům nad 30% přihlášených pohledávek. Aktuální právní úprava již ale nižší plnění neumožňuje.

V případě, kdy je dlužníkovi stanoveno hrazení výživného, musí dlužník doložit, že je schopen hradit vedle zmiňované minimální částky také běžné výživné. V případě dlužného výživného musí dlužník dokládat také to, že jeho příjem je natolik dostatečný, aby uhradil také dlužné výživné v plné výši. To je rozpočítáno na dobu insolvenčního řízení a o tuto částku se zvyšuje minimální ekonomická nabídka dlužníka. Pokud dlužník tuto podmínku splní, insolvenční soud následně může povolit a schválit oddlužení. Pokud dlužník neprokáže dostatečný příjem, bude povolení oddlužení zamítnuto, případně bude prohlášen konkurs na majetek dlužníka. (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019)

5.3 Povolení oddlužení

V předchozích kapitolách bylo popsáno vše, co musí dlužník doložit pro to, aby soud projednal jeho insolvenční návrh s návrhem na povolení oddlužení. Vedle listin dokládající úpadek, zákonných příloh a prokázání ekonomické nabídky dlužníka, soud posuzuje také poctivý záměr dlužníka.

V případě, že návrh na povolení oddlužení obsahuje veškeré formální požadavky uvedené výše a soud návrh přijme, vydá vyhlášku o zahájení řízení. Od této chvíle je dlužník „chráněn“ před věřiteli, jelikož se na něho vztahuje moratorium, které trvá do rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení.

5.3.1 Rozhodnutí o úpadku

„Vydá-li insolvenční soud rozhodnutí o úpadku dlužníka, deklaruje tím, že insolvenční návrh byl podán důvodně a dlužník se nachází v úpadku, který bude dále řešen postupy podle insolvenčního zákona.“ (Maršíková, 2019:71)

Veškeré informace k insolvenčnímu řízení nalezne dlužník v insolvenčním rejstříku, který je veřejně přístupný a na rozdíl od Centrální evidence exekucí je přístup zdarma. Kdokoli má tak možnost zjistit nejen informace o úpadku dlužníka, ale také o průběhu insolvenčního řízení, plnění oddlužení a další. Nepřístupné jsou pouze citlivé údaje a údaje o osobách, které nejsou účastníky tohoto řízení.

V rozhodnutí o úpadku musí být dle § 136 odst. 2 insolvenčního zákona uvedeny zejména výroky o tom, že byl zjištěn úpadek dlužníka, že je dlužníkovi ustanoven insolvenční správce, od kdy je rozhodnutí o úpadku platné. Příslušný Krajský soud, který ve věci rozhoduje, vyzve zajištěné i nezajištěné věřitele, aby do dvou měsíců přihlásili své pohledávky do insolvenčního řízení. Zároveň je uložena dlužníkovi povinnost hradit odměnu insolvenčnímu správci. Soud může také uložit další povinnosti a to jak dlužníkovi, tak insolvenčnímu správci. Dlužníci jsou většinou vyzváni, aby předložili soudu seznam zahraničních věřitelů, pokud tak již neučinili, které musí soud následně písemně vyzvat k podání přihlášky. (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019)

Dnem zahájení insolvenčního řízení je dlužník chráněn před věřiteli. U dlužníků, kteří mají mzdu postiženou výkonem rozhodnutí, nebo exekucí bude nadále docházet ke srážkám ze mzdy, protože povolení oddlužení není pro zaměstnavatele titulem pro provádění srážek. Provedené srážky zaměstnavatel neodesílá oprávněnému, ale deponuje je a následně po schválení oddlužení odesílá stanovenému insolvenčnímu správci. Dlužník má však povinnost od zahájení řízení hradit odměnu insolvenčnímu správci, která činí 900,- Kč bez DPH. Odměnu nelze hradit z deponovaných peněz u zaměstnavatele. (Maršíková, Řešení úpadku oddlužením listopad 2022, 2022)

5.3.2 Insolvenční správce

Insolvenční správce je jmenovaný soudem, který o návrhu na povolení oddlužení rozhodoval. Insolvenčním správcem může být fyzická osoba nebo veřejná obchodní

společnost, podmínkou je, že musí být zapsána v seznamu insolvenčních správců pod Ministerstvem spravedlnosti České republiky.

Insolvenční správce nechrání zájmy dlužníků, jak si často mylně interpretují, ale hájí zájmy věřitelů. Jeho hlavní náplní práce je dohled nad dlužníkem a jeho činností, zpeněžení majetkové podstaty a rozdělení peněz ze splátkového kalendáře. Seznam povinností insolvenčního správce je popsán v § 36 insolvenčního zákona. Jednou z jeho povinností je jednání s dlužníkem, které nahrazuje soudní řízení o přezkumu. Předmětem jednání je zejména zjištění stanoviska dlužníka k přihlášeným pohledávkám a zápis o osobním jednání správce s dlužníkem je součástí zprávy o přezkumu. (Maršíková, Řešení úpadku oddlužením listopad 2022, 2022)

5.4 Způsoby řešení úpadku

Insolvenční zákon upravuje tři způsoby řešení úpadku – oddlužení, konkurs a reorganizace. Diplomová práce je zaměřena na oddlužení fyzických osob, ale vnímám jako důležité popsat i ostatní způsoby řešení úpadku, protože soud může v případě zamítnutí návrhu na povolení oddlužení rozhodnout o jiném řešení. Samostatnou kapitolou by pak byl úpadek finančních institucí, kterým se v této práci s ohledem na její zaměření nebudu zabývat.

5.4.1 Konkurs a reorganizace

Jak jsem zmínila v úvodu této kapitoly, úpadek dlužníka nebo hrozící úpadek lze řešit mimo oddlužení také konkursem nebo reorganizací. S ohledem k zaměření této diplomové práce na způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, budou tyto způsoby popsány jen stručně.

V případě vyhlášení řešení úpadku konkursem, přichází dlužník o možnost jakkoli disponovat se svým majetkem a tato práva přecházejí na insolvenčního správce. Ten je oprávněn zpeněžit veškerý majetek dlužníka a z výtěžku jsou poměrně uspokojeni věřitelé dle zjištěných pohledávek. V případě fyzické osoby neuspokojené pohledávky nezanikají, a proto uspokojivě neřeší dluhovou situaci dlužníka. (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019)

Návrh na povolení reorganizace může podat věřitel, ale i dlužník. Pomocí reorganizace je možné řešit úpadek podnikatelů, u kterých je předpoklad, že budou tak uspokojeny pohledávky všech věřitelů. „ *Podle § 316 odst. 4 IZ lze řešit reorganizací úpadek dlužníka, který je podnikatelem, za splnění předpokladu, že celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházejí insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částky 50 000 000 Kč nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. Postačí, když je splněna pouze jedna z výše uvedených podmínek*“ (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019:238)

Z výše stručně popsanych způsobů řešení úpadku konkursem nebo reorganizací vyplývá, že pro dlužníka – fyzickou nepodnikající osobu, není ani jeden způsob výhodný a jedinou možností, jak jejich úpadek řešit je právě oddlužení, které je popsáno v následující kapitole.

5.4.2 Oddlužení

Aktuální právní úprava umožňuje pouze dva způsoby oddlužení, a to oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nebo oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty. První zmíněná možnost, tedy oddlužení se zpeněžením majetkové podstaty, umožňuje zpeněžit veškerý majetek dlužníka, který podléhá exekucím a který dlužník vlastnil v době schválení oddlužení. Dlužníkovi po celou dobu zůstává jeho veškerý příjem a zpeněžení se netýká nově nabytého majetku. Na druhou stranu oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty postihuje nejen příjem dlužníka, ze kterého jsou prováděny zákonné srážky, ale je také zpeněžen majetek dlužníka, který vlastnil v době schválení oddlužení i který nabyde v průběhu celého insolvenčního řízení. Výjimka se vztahuje pouze na obydlí, které je podlimitní. O způsobu oddlužení hlasují věřitelé, pokud k hlasování nedojde, soud dle § 402 odst. 5 insolvenčního zákona schválí oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty. (Maršíková, 2022)

O způsobu oddlužení nemůže rozhodovat dlužník, ale může způsob oddlužení v návrhu na povolení oddlužení navrhnout. I přesto, že má dlužník dostatečný majetek na pokrytí svých dluhů, musí soudu prokázat, že je schopen hradit alespoň minimální ekonomickou nabídku, jak je uvedeno v předchozích kapitolách. S ohledem na soudní praxi, kdy

věřitelé o způsobu oddlužení nehlasují, soud tak musí ze zákona rozhodnout o způsobu oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty (dále zákonné kombinaci), a to i v případě, kdy je to pro věřitele nevýhodné. (Maršíková, 2022)

5.4.3 Plnění splátkového kalendáře

Jak jsem již zmínila výše, z praxe Krajského soudu v Hradci Králové vyplývá, že věřitelé nevyužívají možnost hlasovat o způsobu oddlužení, proto soud ve všech případech rozhodl o zákonné kombinaci. Pro dlužníka to znamená, že musí nejen vydat veškerý majetek do insolvenčního řízení, ale zejména si musí zajistit dostatečný příjem.

Nejběžnější plnění je z pravidelných splátek z příjmu a to jak z pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr, tak ze starobního či invalidního důchodu, nebo kombinací všech příjmů. Dalším příjmem jsou mimořádné splátky ve formě darů, dědictví, mimořádných příjmů nebo ze zpeněžení zatajeného majetku. Do příjmu se dále započítávají peníze deponované u plátce příjmu nebo prostředky získané v exekuci a nevydané oprávněnému. Takto získaný příjem insolvenční správce následně rozdělí dle soudem schváleného rozvrhového usnesení, které předkládá insolvenční správce ve zprávě pro oddlužení. (Maršíková, 2022)

Protože zákon č. 191/2020 Sb. tzv. Lex Covid s účinností od 24. 4. 2020 umožňuje oddlužení i fyzických osob podnikajících, nebo dlužníkům v úpadku, kteří mají dluhy z podnikatelské činnosti, bylo potřeba nastavit pravidla pro výpočet splátek i pro tuto skupinu dlužníků. Na tento vývoj reaguje §398b insolvenčního zákona. Absolutní zákaz oddlužení podnikatele v minulosti znemožňoval § 389 insolvenčního zákona, nicméně v tomto zákoně stále zůstal odstavec, ve kterém je uvedeno, že dluhy z podnikání nebrání v oddlužení, pokud s tím souhlasí věřitel. Dle praxe insolvenčních soudů se k věřitelskému nesouhlasu při rozhodování o schválení oddlužení nepřihlíží. (Maršíková, 2022)

V případě oddlužení podnikatelských subjektů se vypočítávají zálohové splátky, a to z čistého zisku za předchozí rok před podáním návrhu na povolení oddlužení s tím, že se do dalšího období předpokládá podobný zisk. Pokud není možné provést tento kvalifikovaný odhad, vypočítá se splátka z částky odpovídající průměrné mzdě v ČR za první až třetí čtvrtletí. Po uplynutí kalendářního roku je dlužník povinen insolvenčnímu

správci předložit podklady pro zjištění skutečného zisku. Jestliže byla zálohová splátka nižší, než ze skutečného zisku, dlužník rozdíl doplatí, v opačném případě se nic nevrací. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

S ohledem na dlouhou dobu, kterou dlužník v oddlužení setrvává, může dojít k výpadku příjmu. Výpadek může být důvodem pro přerušení splátkového kalendáře, nebo ke zrušení schváleného oddlužení. V prvním případě je možné u oddlužení schválených po 1. 6. 2019 požádat soud o přerušení oddlužení na jeden až dvanáct měsíců. O přerušení lze požádat pouze jednou za celé oddlužení, proto je důležité zvážit, zda k tomu dlužníka vedou skutečně vážné důvody, které brání k úspěšnému hrazení splátek. Ke zrušení schváleného oddlužení soud přistupuje, pokud dojde k přerušení hrazení splátek delším než 3 měsíce. (Maršíková, 2022)

Jiný režim splátek je použitý v případě dlužníka v pobytové sociální službě a u vězňů. Srážky z důchodu u první skupiny dlužníků se vypočítávají dle § 229 odst. 2 občanského soudního řádu: *„Jde-li o výkon rozhodnutí srážkami z důchodu fyzické osoby, která z důchodu platí úhradu nákladů za poskytování sociální služby poskytované v pobytové formě, nepodléhá výkonu rozhodnutí částka potřebná na úhradu nákladů za poskytování sociální služby a částka rovnající se povinnému zůstatku z příjmu fyzické osoby podle zákona o sociálních službách“* (§ 229 odst. 2 Občanský soudní řád)

U druhé skupiny dlužníků, tedy vězňů, se srážky vypočítávají podle vyhlášky 10/2000 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů. Dle této vyhlášky jsou nepostihnutelné částky na náklady výkonu trestu, což činí 23%, nejvýše však 1500,- Kč, dále kapesné, které je 17% z příjmu a úložné, které odpovídá 11% příjmu vězně. Zbytek příjmu je postižitelný.

5.4.4 Zpeněžení majetkové podstaty

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, dlužník má za povinnost vydat do insolvenčního řízení veškerý svůj majetek, což upravuje § 207 insolvenčního zákona:

„(1) Nestanoví-li tento zákon jinak, do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí; věci sloužící k podnikání dlužníka však z majetkové podstaty vyloučeny nejsou.“

(2) Příjmy dlužníka náleží do majetkové podstaty ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.

(3) Je-li podle ustanovení o výkonu rozhodnutí nebo exekuci posouzení otázky, který majetek nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, závislé na rozhodnutí soudu, pro účely insolvenčního řízení vydá takové rozhodnutí insolvenční soud.“ (§207 Insolvenční zákon)

Podle občanského soudního řádu je z výkonu rozhodnutí vyloučen tento majetek:

„(1) Z věcí, které jsou ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela, se nemůže týkat výkon rozhodnutí těch, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s dobrými mravy a jejichž počet a hodnota odpovídá obvyklým majetkovým poměrům.

(2) Z výkonu rozhodnutí jsou vyloučeny zejména tyto věci ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela:

a) běžné oděvní součásti, včetně prádla a obuvi,

b) obvyklé vybavení domácnosti, zejména lůžko, stůl, židle, kuchyňská linka, kuchyňské nářadí a nádobí, lednička, sporák, vařič, pračka, vytápěcí těleso, palivo, přikrývka a ložní prádlo, pokud hodnota takové věci zjevně nepřesahuje cenu obvyklého vybavení domácnosti,

c) studijní a náboženská literatura, školní potřeby a dětské hračky,

d) snubní prsten, písemnosti osobní povahy, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se povinného nebo členů jeho rodiny a nosiče dat těchto záznamů, pokud nelze takové záznamy přenést na jiný nosič dat, a jiné předměty podobné povahy,

e) zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný nebo člen jeho domácnosti potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě,

f) hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu,

g) zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník.“ (§322 Občanský soudní řád)

Mimo výše uvedeného majetku může dlužník navrhnout vynětí majetku ze soupisu majetkové podstaty. Námitka se může vztahovat jak na majetek vyloučený dle § 207 insolvenčního zákona, tak na majetek dle § 208 insolvenčního zákona, do kterého patří majetek, se kterým lze naložit způsobem, ke kterému byl určen. Námitka se neřeší jako

vylučovací žaloba v rámci incidenčního sporu. Insolvenční správce následně vyzve věřitelský výbor a určí lhůtu, kdy se k návrhu musí vyjádřit. O návrhu rozhoduje insolvenční soud a vydá rozhodnutí, proti kterému se lze odvolat. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

Zvláštní pozornost se podle novely v roce 2019 věnuje podlimitnímu obydlí, které nemusí být v insolvenčním řízení zpeněženo. Obydlím je myšlena každá věc, která je užívána k zajištění bytové potřeby dlužníka, což může být mimo domu nebo bytu také chata, hausbot apod. Prvním předpokladem je, že obydlí není zástavou a druhým předpokladem je, že věřitelé neodhlasují způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Podle insolvenčního zákona *„Dlužník není povinen vydat majetek ke zpeněžení podle odstavce 3, vyplývá-li ze zprávy pro oddlužení, že by se zpeněžením tohoto majetku nedosáhlo uspokojení věřitelů. Dlužník také není povinen vydat ke zpeněžení své obydlí, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu násobkem částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti. Není-li dále stanoveno jinak, pro účely zpeněžení podle odstavce 3 do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení. Ustanovení § 409 odst. 4 není dotčeno.“* (§ 398 odst. 6 Insolvenční zákon)

Způsob určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení je obsažený v nařízení vlády č. 189/2019 Sb. Protože toto nařízení je pro mnohé nesrozumitelné, vydalo Ministerstvo spravedlnosti metodický pokyn, který je zveřejněn na jejich webových stránkách. Vzhledem k tomu, že na zmíněných stránkách je uvedeno, že se připravuje aktualizovaná verze pro rok 2020, je otázkou, do jaké míry je tento pokyn aplikovatelný v současnosti. *„Insolvenční správce tedy ve zprávě pro oddlužení porovná hodnotu obydlí dlužníka zjištěnou znaleckým posudkem s hodnotou vypočtenou podle výše uvedeného nařízení. Bude-li obydlí shledáno „podlimitním“ zůstane dlužníkovi. „Nadlimitní“ obydlí bude na základě usnesení o schválení oddlužení povinen dlužník vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení.“* (Maršíková, Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání., 2019:213)

Pokud soud rozhodne, že je dlužník povinen vydat majetek do insolvenčního řízení, dlužník má právo podat proti tomuto usnesení odvolání. V minulosti Vrchní soud již řešil

několik sporů, z nichž vzešlo několik judikátů, kterými se soudy v praxi řídí. Protože by to vydalo na samostatnou práci, nebudu se dále touto soudní praxí zabývat.

5.4.5 Neplnění oddlužení

V průběhu insolvenčního řízení se mohou vyskytnout okolnosti, které dlužník nedokáže ovlivnit, nebo je dokonce zavíní. V takovém případě může dojít ke zrušení oddlužení.

Podle § 418 „*Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem, jestliže*

- a) dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo*
- b) v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, nebo*
- c) dlužník není v důsledku okolností, které zavinil, po dobu delší než 3 měsíce schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 395 odst. 1 písm. b), jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku, anebo*
- d) to navrhne dlužník.“* (§ 418 odst. 1 Insolvenční zákon)

Povinnosti dlužníka jsou uvedeny v § 412 insolvenčního zákona, ty nejpodstatnější jsou zároveň uvedeny v usnesení o schválení oddlužení a platí po celou dobu insolvenčního řízení. Zároveň by měl být dlužník řádně poučen o svých povinnostech sepisovatelem návrhu na povolení oddlužení, a to ještě před zahájením insolvenčního řízení. Z vlastní praxe ale vím, že informací, které jsou dlužníkovi sdělovány, je mnoho a ne vždy jim dlužníci věnují pozornost.

Mezi podstatné povinnosti patří vynaložení přiměřené výdělečné činnosti pro získání příjmu. Dlužník si musí počínat tak, aby si stávající práci udržel a pokud ji ztratí, musí novou aktivně hledat. Dočasně lze příjem nahradit smlouvou o darování podpory, kdy jsou splátky hrazeny třetí osobou, ale může to mít podstatný vliv na rozhodování přiznání osvobození od hrazení neuspokojených pohledávek. S touto povinností úzce souvisí povinnost vynaložit veškeré úsilí, které lze po dlužníkovi požadovat k úplnému uspokojení věřitelů. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

Dalším podstatným důvodem uvedeným v § 418 odst. 1 jsou nové dluhy, které vznikly po schválení oddlužení a jsou déle než 30 dní po splatnosti. Dlužník má po schválení

oddlužení možnost uzavírat nové závazky, nesmí tak ale činit lehkomyšlně a v důsledku toho nesmí vzniknout nové dluhy, které nebude schopen uhradit. Pokud by dlužník takový závazek neuhradil nejdéle do 30 dnů po jeho splatnosti, může se takový závazek stát důvodem pro zrušení oddlužení a to pouze v případě, že tuto situaci dlužník zavinil nebo došlo k nedbalosti z jeho strany. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

„Oddlužení má poskytnout dlužníkovi šanci zbavit se starých dluhů. Osvobození od povinnosti platit zbytek starých dluhů by ovšem postrádalo ospravedlnění v situaci, kdy by ještě v rámci procesu provádění oddlužení dlužník vytvořil nové dluhy, které není schopen uhradit. Pouze poctivý, a nikoliv lehkomyšlný dlužník má mít regulérní možnost trvale vyřešit své minulé dluhy.“ (Moravec, Kotoučová, et al., 2021:1681)

V rámci insolvenčního řízení je zde i další možnost zrušení již schváleného oddlužení, a to v případě, kdy dlužník zaviní výpadek splátek, a to déle než 3 měsíce. Insolvenční zákon tak umožňuje dlužníkům, aby po dobu 3 měsíců hradili pouze minimální splátku. Další možností jak dočasný výpadek příjmu řešit je podání žádosti o snížení splátek, nebo dočasným přerušением insolvenčního řízení. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

Insolvenční řízení se zdá být v některých ujednáních poměrně přísné, jsou zde na druhou stranu i další možnosti, které zmírňují případné finanční problémy dlužníků. Už jen to, že dlužník, ač si zaviní výpadek příjmu sám, má možnost do 3 měsíců zjednat nápravu a příjmy obnovit. Pokud by se mu to nepovedlo, může soud požádat o přerušení oddlužení a získat tak čas na trvalejší nápravu. V případě, že dlužník přistupuje k řešení nepříznivé situace aktivně, nemá soud důvod jeho žádosti nevyhovět. Na druhou stranu, pokud dlužník kopíruje předchozí strategie a problém neřeší, soud již schválené oddlužení zruší a pokud má dlužník nějaký majetek, prohlásí jeho konkurs. V ostatních případech je insolvenční řízení zastaveno a dluhy jsou opět vymáhány exekučně.

5.4.6 Splnění oddlužení

Jak jsem již v předchozích kapitolách uvedla, oddlužení může být řešeno zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. U prvního způsobu oddlužení, tedy zpeněžením majetkové podstaty dochází ke splnění oddlužení v případě, kdy insolvenční správce podá soudu zprávu o splnění rozvahového usnesení. Splnění nebrání ani neukončené incidenční spory, pokud případně

významně neovlivní závěr konečné zprávy. Dosud nezpeněžený majetek tak může být vyňat z majetkové podstaty a vrácen dlužníkovi. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

U druhého způsobu oddlužení, tedy plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, což bývá nejčastější způsob, je rozhodující, do jaké kategorie dlužník spadá. Podle Erbsové rozlišujeme 3 kategorie dlužníků:

- *„zvláště zranitelné dlužníky, k nimž řadí dlužníky s nárokem na starobní důchod vzniklých před schválením oddlužením a trvajícím po celou dobu oddlužení, a dlužníky invalidní ve 2. nebo 3. stupni invalidity.*
- *dlužníky, jejichž nezajištěné dluhy zařazené do oddlužení vznikly alespoň ze dvou třetin před dosažením 18. roku věku (včetně dluhu, u nichž insolvenční zákon takový vznik stanoví fikcí),*
- *ostatní dlužníky“* (Moravec, Kotoučová, et al., 2021:1639)

U prvních dvou kategorií – starobní a invalidní důchodci a dlužníky s dětskými dluhy – je doba splácení pouze 3 roky, pokud nedojde k uhrazení celého dluhu před touto dobou. U těchto osob je rozhodující pouze to, že po dobu 3 let nebylo oddlužení zrušeno. Míra uspokojení věřitelů se při splnění oddlužení nezohledňuje. Jak bylo uvedeno výše, dlužník starobní důchodce musí tento nárok doložit nejdéle do schválení oddlužení a po celou dobu oddlužení starobním důchodcem být. U dlužníka v invalidním důchodu se nepožaduje prokázání invalidity 2. nebo 3. stupně po celou dobu oddlužení, ale je třeba ho doložit v době, kdy ke splnění oddlužení může dojít. V případě společného oddlužení manželů musí tyto povinnosti splňovat oba manželé, není ale nutné doložit stejný důvod zařazení do této skupiny. Jeden z manželů může doložit invalidní důchod, druhý starobní. Tato možnost je dlužníkům umožněna pouze jednou, ledaže by dlužník uvedl vážné důvody, aby mu tato úleva byla opětovně umožněna. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

U ostatních dlužníků se zohledňuje míra uspokojení věřitelů, pomine-li uhrazení dluhu v plné výši a to před 3. respektive 5. rokem od schválení oddlužení. Rozhodná doba se pak pohybuje od 3 do 6,5 let. *„Aby dlužník dosáhl splnění oddlužení již v časovém intervalu 3 let, musí všechny nezajištěné pohledávky zařazené do oddlužení uhradit alespoň v rozsahu 60% (s výjimkou pohledávek, jejichž věřitelé písemně souhlasili s nižší mírou uspokojení a u nichž se zjišťuje dosažení alespoň takové nižší míry uspokojení).“* (Moravec, Kotoučová, et al., 2021:1643)

Jestliže v rozhodném období ze zprávy o plnění oddlužení nevyplyne, že oddlužení nebude v tomto rozsahu splněno a dlužník nepožádal o prodloužení oddlužení, čímž by mohl uhradit více než 60%, pokračuje se v oddlužení dále. Po uplynutí 5 let, nejdéle 6,5 let, pokud dlužník využil přerušení a prodloužení oddlužení, bude oddlužení splněno, pokud oddlužení nebylo po tuto dobu zrušeno a dlužník „vynaložil veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů“ (§ 412 odst. 1 písm. h Insolvenční zákon)

„Splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, jinak rozhodne o nesplnění oddlužení. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce. Odvolání proti tomuto rozhodnutí mohou podat dlužník, insolvenční správce a věřitelé; toto rozhodnutí je účinné nabytím právní moci, jeho právní mocí insolvenční řízení končí.“ (§ 413 odst. 1 Insolvenční zákon)

5.4.7 Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Rozhodnutí, ve kterém soud vezme na vědomí splnění oddlužení, může obsahovat i rozhodnutí, že je dlužník osvobozen od placení neuhrazených pohledávek, ale pouze za určitých okolností. Důležité je, že dlužník nejen pravidelně a řádně hradil splátky v insolvenčním řízení, ale také plnil veškeré povinnosti dané mu zákonem dle způsobu oddlužení. V případě společného oddlužení manželů musí tyto povinnosti splnit oba manželé. Když soud rozhodne, že podmínky pro osvobození byly splněny, vydá usnesení, ve kterém dlužníka osvobozuje od placení dosud neuhrazených pohledávek, které vznikly před zahájením insolvenčního řízení. Přiznání o osvobození je platné nejdříve s účinností rozhodnutí o splnění oddlužení. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

Osvobození se nevztahuje na všechny pohledávky. Osvobození nepodléhají pohledávky zajištěných věřitelů, pokud v průběhu insolvenčního řízení nedošlo k prodeji zajištěného majetku. Dále se osvobození nevztahuje na pohledávky, které mají odkladnou podmínku a byly přihlášeny do insolvenčního řízení, ale nemohly být s ohledem na odklad hrazeny. Vyloučeny jsou také pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku. (Moravec, Kotoučová, et al., 2021)

„Osvobození podle § 414 se nedotýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti a dále pohledávek věřitelů na výživném ze zákona a pohledávek věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví.“ (§ 416 odst. 1 Insolvenční zákon)

5.5 Závěr teoretické části

Dluhy provázejí lidstvo téměř od svého počátku a do budoucna nepředpokládám, že by se situace nějak změnila. Z toho je zřejmé, že se lidstvo dosud neponaučilo ze svých chyb, dokonce je spíše ještě prohlubuje. V dnešní uspěchané době chceme všechno okamžitě, nedokážeme racionálně přemýšlet, jestli zboží, které kupujeme, opravdu potřebujeme, neumíme neplýtvat a nebojíme se zadlužit. Když jsem se nad tímto faktem zamýšlela, dospěla jsem k závěru, že nám jde naše vláda příkladem. Rekordní zadluženost České republiky, které mají na svědomí všichni napříč politickým spektrem je pro mnohé lidi pravděpodobně vzorem.

Jak bylo popsáno, v případě předluženosti je jediné řešení insolvenční řízení, které prošlo dlouhým vývojem, který stále není ukončen. Již déle než rok například čekáme na implementaci nařízení Evropské unie ohledně řešení dluhů z podnikání. Předchozí vláda zvažovala zkrácení oddlužení pro všechny dlužníky na 3 roky. Tato novela však byla uložena tzv. k ledu a tak si na konečné znění ještě chvíli počkáme.

Velkou úlevu dlužníkům přináší také ochrana před věřiteli, kterou získají již zahájením insolvenčního řízení a nemusí tak čelit některým vymáhacím technikám inkasních společností, vymahačům nebo exekutorům. Z vyprávění klientů jsou tyto praktiky mnohdy za hranou zákona. Dlužníci jsou často psychicky vydírání, v domě, kde bydlí, jsou zveřejňovány informace o jejich finanční situaci, je jim vyhrožováno násilím a další. Pod tlakem se pak snaží požadované peníze získat a zadlužení se jen prohlubuje.

I přesto, že se podmínky insolvenčního řízení zmírňují, dlužníci stále častěji volí život s exekucemi. Pokud se ale zaměříme na zvlášť zranitelné osoby, pro ně by mělo být insolvenční řízení příznivější zejména v délce řízení, které je za splnění zákonných podmínek pouze 3 roky. Insolvenční správce ani soud po nich nebudou požadovat uhrazení alespoň 30 % dluhu a míra uspokojení se tak může rovnat téměř nule. Přesto jim

soud může přiznat osvobození od hrazení neuspokojených pohledávek v insolvenčním řízení. Aktuálně je v insolvenčním řízení 9 560 osob starších 65 let, exekucím ale čelí přes 68 000 osob této věkové kategorie a oproti roku 2021 došlo k nárůstu o 2 000 osob.

Důvody, jaké vnímají dlužníci jako bariéry pro vstup do insolvenčního řízení, zpracovali sociologové výzkumné společnosti PAQ ve spolupráce s organizacemi Rubikon Centrum, Člověk v tísni a Charta ČR. Nejčastěji byly zmiňovány vyšší splátky, než u exekucí, což uvedla více než polovina respondentů. Dále bylo ve výzkumu zmiňováno riziko prodeje majetku, byrokracie, pomalost procesu vstupu do oddlužení a zveřejnění informací v insolvenčním rejstříku. Část respondentů také uvedla, že je od vstupu do insolvence odrazuje 30 % test na konci insolvenčního řízení. (Prokop, Bicanová, 2022)

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Metodická část

V této kapitole bude popsán hlavní cíl práce a zároveň budou popsány jednotlivé dílčí cíle, které vycházejí z hlavního cíle. Následně bude zdůvodněna výzkumná strategie, charakterizován výzkumný soubor včetně popisu průběhu výzkumu, analýzy dat a také popis veškerých rizik spojených s výzkumem.

6.1 Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu

Diplomová práce bude zkoumat změny v oblasti oddlužení a dopad novelizace právní úpravy osobního bankrotu na podmínky a možnosti oddlužení fyzických osob, zejména zvláště zranitelných osob jako jsou starobní a invalidní důchodci. Cílem diplomové práce je posouzení vlivu výše příjmu na vznik předluženosti, výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, výši dluhu a míru uspokojení pohledávek v insolvenčním řízení u starobních důchodců v roce 2020 a to v rámci celé ČR i jednotlivých krajských soudů.

První dílčí cíle bude zjišťovat důvody, které vedly dlužníka k předlužení a řešení jeho finanční situace oddlužením. Tyto informace jsou také důležité pro případné uložení povinnosti absolvovat až 100 hodin služeb odborného sociálního poradenství, které může nařídit insolvenční soud na návrh insolvenčního správce dle § 398 odst. 7. Důvod vzniku dluhu se povinně vyplňuje pouze v případě žádosti o stanovení nižších splátek, než jsou zákonné, nicméně někteří dlužníci je dobrovolně v návrhu uvádějí. Tato informace je důležitá pro sociální práci a následnou prevenci vzniku předluženosti.

Dílčí cíl 1 – Zjistit důvody předluženosti u osob s nárokem na starobní důchod po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb. a jejich vliv na výši příjmu.

Druhý dílčí cíl bude zkoumat vliv výše příjmu starobních důchodců na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení. Jak jsem uvedla v teoretické části, novelou platnou od 1. 7. 2017 nemůže návrh podávat dlužník sám, ale musí využít buď služeb advokátů, notářů a insolvenčních správců, kterým za sepis návrhu náleží odměna, nebo zdarma mohou návrh sepsat u akreditovaných osob.

Dílčí cíl 2 – Zjistit podíl akreditovaných osob jako sepisovatelů návrhu na povolení oddlužení po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb. a vliv výše příjmu na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení.

Třetí dílčí cíl bude zjišťovat příjem starobních důchodců, kteří v roce 2020 vstoupili do oddlužení, zejména to, zda jsou schopni hradit alespoň minimální ekonomické nabídku z vlastních zdrojů, nebo zda pro splácení musí využít podpory jiné osoby.

Dílčí cíl 3 – Porovnat schopnost hrazení insolvenčních splátek u osob s nárokem na starobní důchod z vlastních zdrojů a s pomocí finančního příspěvku třetích osob před a po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb.

Čtvrtý dílčí cíl bude porovnávat výši přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení a zjištění očekávané míry uspokojení věřitelů. Důvodem je zjištění podílu starobních důchodců, kterým bylo povoleno oddlužení i přesto, že neprokáží schopnost uhradit alespoň 30% svého dluhu. Před 1. 6. 2019 museli všichni dlužníci prokázat, že jsou schopni uhradit alespoň 30% dluhu, jinak nebylo oddlužení povoleno a nezohledňoval se sociální status dlužníka.

Dílčí cíl 4 – Porovnat výši přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení a očekávanou míru uspokojení u osob s nárokem na starobní důchod po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb.

6.2 Výzkumná strategie

Pro výzkum byl zvolen kvantitativní výzkum, a to zejména s ohledem na velikost dat, která byla získána formou frekvenční obsahové analýzy dat z insolvenčního rejstříku, který je veřejně přístupný. Obsahová analýza je jedna z technik analýzy dokumentů, která je postavena na popisu obsahu sdělení. Metoda spočívá ve zjištění obsahu nebo formy způsobu sdělení, odhalení příčiny sdělení a určení pravděpodobných efektů sdělení. Kvalitativně se stanoví obsahové jednotky a kategorie, které následně vstupují do závěrečné interpretace, přičemž výsledků se dosahuje komparací podobných dokumentů. (Janoušek J. , 1986)

„Kvantitativní přístup, stručně vzato, předpokládá, že fenomény sociálního světa (různé aspekty, objekty, procesy ad.), které činí předmětem zkoumání, jsou svým způsobem

měřitelné, či minimálně nějak tříditelné, uspořádatelné. Informace o nich, získávané v jisté kvantifikovatelné a co nejvíce formálně porovnatelné podobě. Pak je analyzuje statistickými metodami se záměrem ověřit platnost představ o výskytu nějakých charakteristik zkoumaných fenoménů, případně o vzájemných vztazích těchto charakteristik, také o jejich vztazích k dalším objektům a jejich vlastnostem apod.“ (Reichel, 2009:40)

Obsahová analýza je zaměřena zejména na obsah dokumentů, jejímž výsledkem je analýza určitého textu. Tato technika je jeho objektivní, systematický a kvantitativní popis. Obsahová analýza má dva základní rysy, přičemž nejde jen o kvantitativní techniku, ale vzhledem k kvalitativního vyčlenění kategorie a jednotek také o techniku kvalitativní. Obsahová analýza se nezabývá jen pouhým textem, ale zaměřuje se také na původce a příjemce daného textu. Obecně lze rozdělit do třech oblastí: obsah sdělení, příčina sdělení a dopad sdělení na příjemce. (Janoušek, et al., 1986)

I podle Dismana dokumentem jsou všechny záznamy, které nevznikly za účelem výzkumu a v podstatě jakýkoliv psaný materiál je zdrojem sociologické informace. Využití obsahové analýzy je poměrně široká. Může být použita pro srovnání, pro identifikaci autora, určití obtížnosti textu pro čtenáře, pro definování i odhalení úmyslů sdělovaatele a má i uplatnění uvnitř jiných výzkumných technik. Obsahová analýza má stejné schéma jako kvantitativní výzkum, kdy je východiskem hypotéza. „*Obsahová analýza je definována jako objektivní metoda analýzy sdělení. To znamená, že plán analýzy musí být takový, že budou-li dva nebo více výzkumníků nezávisle analyzovat stejný materiál, musí dojít ke shodným výsledkům.*“ (Disman, 2011:169)

V obsahové analýze se používá několik postupů. Za nejstarší se považuje postup měřeními prostoru, kdy se obsah textu věnuje měření času. V tomto případě lze zároveň převést míru času na míru prostoru, což je např. délka filmového pásku. Dále lze využít postup dichotomický, který se zaměřuje na výskyt nebo nevýskyt hledaný indikátor, což se následně převádí na procenta. Nejrozšířenějším postupem je zjišťování frekvence, kdy se zpracovává výskyt záznamů dle příslušného indikátoru, přičemž se předpokládá, že každá obsahová analýza má stejnou váhu. Složitější postup je zjišťování intenzity, který vyžaduje škálování a složitější způsob výpočtu. U minimálního počtu obsahových analýz

lze využít postup, kdy se zjišťuje proměnná u kategorií se stejnými intervaly a s absolutním nulovým bodem. (Janoušek, 1986)

Důvodem pro zvolený způsob výzkumu kvantitativní metodou, a to konkrétně frekvenční obsahovou analýzou, je zejména z důvodu toho, že získaná data jsou uvedena v návrhu na povolení oddlužení v insolvenčním rejstříku, který je veřejně přístupný. Každý insolvenční návrh pak obsahuje záznamy se stejnou váhou, které lze tímto postupem zpracovávat. Statistická data pro insolvenční řízení obsahují data pouze pro celkový počet přijatých návrhů a nelze tak rozlišit, kolik dlužníků spadá do kategorie zvlášť zranitelných osob. Statistiky zaměřené na zmiňovanou kategorii dlužníků dosud nebyly zveřejněny a dost možná ani nebyly zpracovány

6.3 Průběh sběru dat

Sběr dat probíhal od ledna 2022 a průběžně byla data sbírána do prosince 2022. Veškerá data byla získávána z veřejně dostupného insolvenčního rejstříku a s ohledem na rozsah výzkumu byl výsledkem velký soubor dat, který byl následně kategorizován.

Před zahájením sběru dat bylo prostudováno, jaké informace lze v insolvenčním rejstříku získat a zda se tyto informace uvádějí u všech dlužníků. Mezi dokumenty, ze kterých se vycházelo, byl zařazen insolvenční návrh, bez kterého by nebylo insolvenční řízení zahájeno. Protože není součástí insolvenčního návrhu úplný seznam věřitelů, bylo třeba získat tyto informace ze zprávy insolvenčního správce po přezkumu pohledávek. Celková výše přihlášených pohledávek je pak uvedena ve zprávě pro oddlužení, kde je uvedena i předpokládaná výše jejich uspokojení za 3 a za 5 let. Protože insolvenční řízení do 1. 6. 2019 byla na 5 let, pro výzkum byl evidován odhad za 5 let.

V insolvenčním rejstříku lze vyhledávat dlužníky dle jména a příjmení, data narození, rodného čísla a obce. Dále lze vyhledávat dlužníky dle přidělené spisové značky. Vyhledávání dlužníků dle těchto parametrů bylo pro sběr dat nerelevantní. Pro větší počet vyhledaných případů jsou nastavena omezení a to časové, kdy lze vyhledat případy pouze za období 30 dnů a následně také počtem vyhledaných případů. Proto byl pro vyhledávání nastaven soud, u kterého je insolvenční řízení vedeno a dále nastaveno období, ve kterém byl podaný insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Dle zadaných kritérií byli získáni všichni dlužníci, kteří v daném období podali insolvenční návrh.

Tento seznam byl dále zpracováván tak, že byli vyhledáni dlužníci, u kterých byl s ohledem na věk předpoklad, že pobírají starobní důchod. Tato hypotéza pak byla následně ověřována z podaného insolvenčního návrhu v oddílu A – Řízení do úpadku. – viz obrázek 1.

Obrázek 1: Insolvenční rejstřík

V insolvenčním rejstříku lze vyhledávat pouze dlužníky, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení po 1. lednu 2009 a nebyli z rejstříku vyřazeni dle § 425 insolvenčního zákona. Dlužníky, proti kterým bylo zahájeno konkursní či vyrovnací řízení před 1. lednem 2008, lze vyhledat v [Evidenci úpadků](#).

Příjmení/lázev
Jméno fyzické osoby
IČ
Datum narození
Rodné číslo fyzické osoby
Obec

Spisová značka vedená u
INS
Krajský soud v Brně

Stav řízení
v období od do
 Aktuální řízení Aktuální i ukončená řízení

Alice
Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení
v období od 01.04.2020 do 30.04.2021

Senátní značka
Spisová značka incidenčního řízení
IČm

Max. počet zobrazených položek
 50 100 200 300 400

Monitoring insolvenčního rejstříku
Datum: Období: -v-

(Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, 2023)

U dlužníků, u kterých bylo pozitivně ověřeno, že pobírají starobní důchod, byly z insolvenčního návrhu zjišťovány informace o tom, kdo za dlužníky návrh sepsal a podal, jaká je aktuální výše starobního důchodu, zda uzavřeli pro insolvenční řízení s třetí osobou smlouvu o darování podpory, darovací smlouvu nebo smlouvu o důchodu a jaký byl důvod vzniku předluženosti.

Další informace byly získány ze zpráv pro oddlužení, které zpracovává pro insolvenční řízení přidělený insolvenční správce. Zpráva pro oddlužení je v insolvenčním rejstříku uvedena v oddílu B – Řízení po úpadku. Ze zprávy byla získávána data o předpokládané míře uspokojení věřitelů za 5 let a výše přihlášených pohledávek. Formulář zprávy pro oddlužení a přezkumu je součástí diplomové práce jako Příloha 1.

Získaná data byla průběžně zapisována do tabulek aplikace MS Excel, data byla následně tříděna a zpracovávána. Analýza dat probíhala v měsících leden až březen 2023. Data byla převedena do kontingenční tabulky, kde byla za pomoci nastavených filtrů tříděna. Následně za pomoci funkce analýzy dat, zejména lineární regrese, byla generována data a grafy.

6.4 Etická rizika a rizika výzkumné strategie

S ohledem na to, že veškerá data byla čerpána z insolvenčního rejstříku, který je veřejně přístupný, nespatřuji ve výzkumu žádná etická rizika, přesto nejsou v diplomové práci uváděna jména dlužníků. Možné identifikační údaje dlužníka nebyly zpracovávány a výstupy jsou tak anonymní. Citované příběhy o vzniku předluženosti byly uvedeny pouze pod jejich iniciálami.

Rizika spatřuji v možnosti chybovosti při získávání a zpracovávání dat z insolvenčního rejstříku, která byla tříděna ručně, a mohlo dojít k chybě, kdy byl dlužník mojí vinou do souboru zařazen, nebo naopak zařazen nebyl. S ohledem na pečlivé třídění, očekávám odchylku maximálně do 1%.

Do výběru dlužníků byli zařazeni pouze starobní důchodci, zohledněna byla i možnost odchodu do předčasného důchodu, proto byli do prvotního výběru zařazeni dlužníci s rokem narození 1962 a dříve. U těchto osob je předpoklad, že pokud jim byl přiznán starobní důchod, nebude jim v průběhu oddlužení odebrán, a tudíž splní podmínku pro zkrácené insolvenční řízení na 3 roky. U osob v invalidním důchodu je rozhodné, jaký stupeň invalidity jim bude přiznán po 3 letech po schválení oddlužení. Tento stav se může v průběhu insolvenčního řízení měnit a nelze tak jednoznačně předpokládat, že bude trvalý. Může se také stát, že dlužníkovi, který byl v době podání insolvenčního návrhu zdravý, bude v rozhodné době invalidní důchod ve II. nebo III. stupni, přiznán, ale také naopak. U dlužníka může dojít ke zlepšení zdravotního stavu.

Z výběru byli vyřazeni dlužníci, kteří splňovali důchodový věk, ale nebyl jim přiznán starobní důchod, a to z různého důvodu, nejčastěji proto, že nedoložili potřebnou dobu účasti na důchodovém pojištění. Vyřazeni byli také manželé, kdy jednomu z manželů byl přiznán starobní důchod a druhému invalidní. Pokud by v rozhodném období splňoval jeden z manželů přiznání starobního důchodu a druhý z manželů podmínku pro zkrácené

oddlužení, tedy invalidní důchod ve II. a III. stupni, splnili by podmínku pro zkrácené tříleté oddlužení a byli by posuzováni jako zvlášť zranitelné osoby. Pokud by ale druhý z manželů ztratil přiznání invalidního důchodu ve II. a III. stupni, nemohli by podle zákona být posuzováni jako zvlášť zranitelná osoba. Manželé v oddlužení se považují za jeden subjekt a tento status musí splňovat oba, jinak se na ně zvýhodnění nevztahuje. Ze stejného důvodu byli vyřazeni i dlužníci, kdy starobní důchod byl přiznán jen jednomu a druhý z manželů byl stále pracovně aktivní.

Ve výzkumném vzorku nejsou také zohledněny případy, kdy dojde k zastavení insolvenčního řízení a to jak z důvodu úmrtí dlužníka, nebo z důvodu neplnění podmínek daných insolvenčním zákonem. Vypovídající data by byla z ukončených řízení, ale tyto informace jsou částečně dostupné pouze u insolvenčních řízení z druhé poloviny roku 2019. Proces od zahájení insolvenčního řízení do jeho schválení je dlouhý nejméně 4 měsíce a o tuto dobu se pak insolvenční řízení prodlužuje.

Poslední riziko výzkumné strategie spatřuji ve zjišťování důvodu vzniku předluženosti, tyto údaje jsou zpracovány v rámci výzkumu dílčího cíle 1. V zákoně není uvedena povinnost dlužníka uvádět příběh o vzniku předluženosti, tento údaj je tedy dobrovolný a vyžadován je pouze v případě, že dlužník žádá o nižší splátky, než jaké mu ukládá zákon, nebo v případě, zda soud potřebuje tyto informace k posouzení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka. Uvedený příběh není dále ověřován a nelze tak jednoznačně potvrdit, že tvrzení dlužníka odpovídá skutečnosti.

7 Výzkumná část

Výzkumná část diplomové práce se zabývá vlivem výše příjmu na vznik předluženosti, výběrem sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, výši dluhu a mírou uspokojení pohledávek v insolvenčním řízení u starobních důchodců v roce 2020 a to v rámci celé ČR. Jak bylo uvedeno výše, data byla čerpána z veřejně dostupného insolvenčního rejstříku a zpracována v aplikaci MS Excel za pomoci kontingenční tabulky a dalších funkcí MS Excel.

Výchozí informací pro zjištění cíle diplomové práce je příjem dlužníků v insolvenčním řízení v roce 2020 a to pouze u osob, které měli v době podání návrhu na povolení oddlužení přiznan starobní důchod. Příjem má rozhodný vliv na životní úroveň fyzických osob a výše příjmu má pro stát dopad do příjmů státního rozpočtu. Dlužníci, kteří čelí exekucím, mají tendenci své oficiální příjmy omezovat, nebo se přímo stahují do šedé zóny, z čehož nemá užitek ani stát, kterému se snižují odvody na daních, sociálním a zdravotním pojištění, ani věřitelé, kteří nedosáhnou plného uspokojení svých pohledávek.

7.1 Důvody předluženosti

Prvním dílčím cílem je zjistit důvody předluženosti v roce 2020 u osob s nárokem na starobní důchod po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb., a jejich vliv na výši příjmu.

I přesto, že důvod vzniku dluhu nemá vliv na insolvenční řízení, pro sociální pracovníky, kteří řeší se svými klienty předluženost, je to zásadní informace. Pokud bychom se měli zaměřit na prevenci vzniku předluženosti, je potřeba zjistit, co spotřebitele vede k zadlužování. Nejčastější důvody předluženosti jsou shrnuty v teoretické části, ve výzkumu v rámci diplomových prací byla nejčastěji zmiňována nedostatečná finanční gramotnost.

V rámci výzkumu byly informace získány celkem z 1855 insolvenčních návrhů starobních důchodců, z toho v 991 případech důvod vzniku předluženosti uveden nebyl, což je sice většina, nicméně v 47 % návrhů důvod uveden byl.

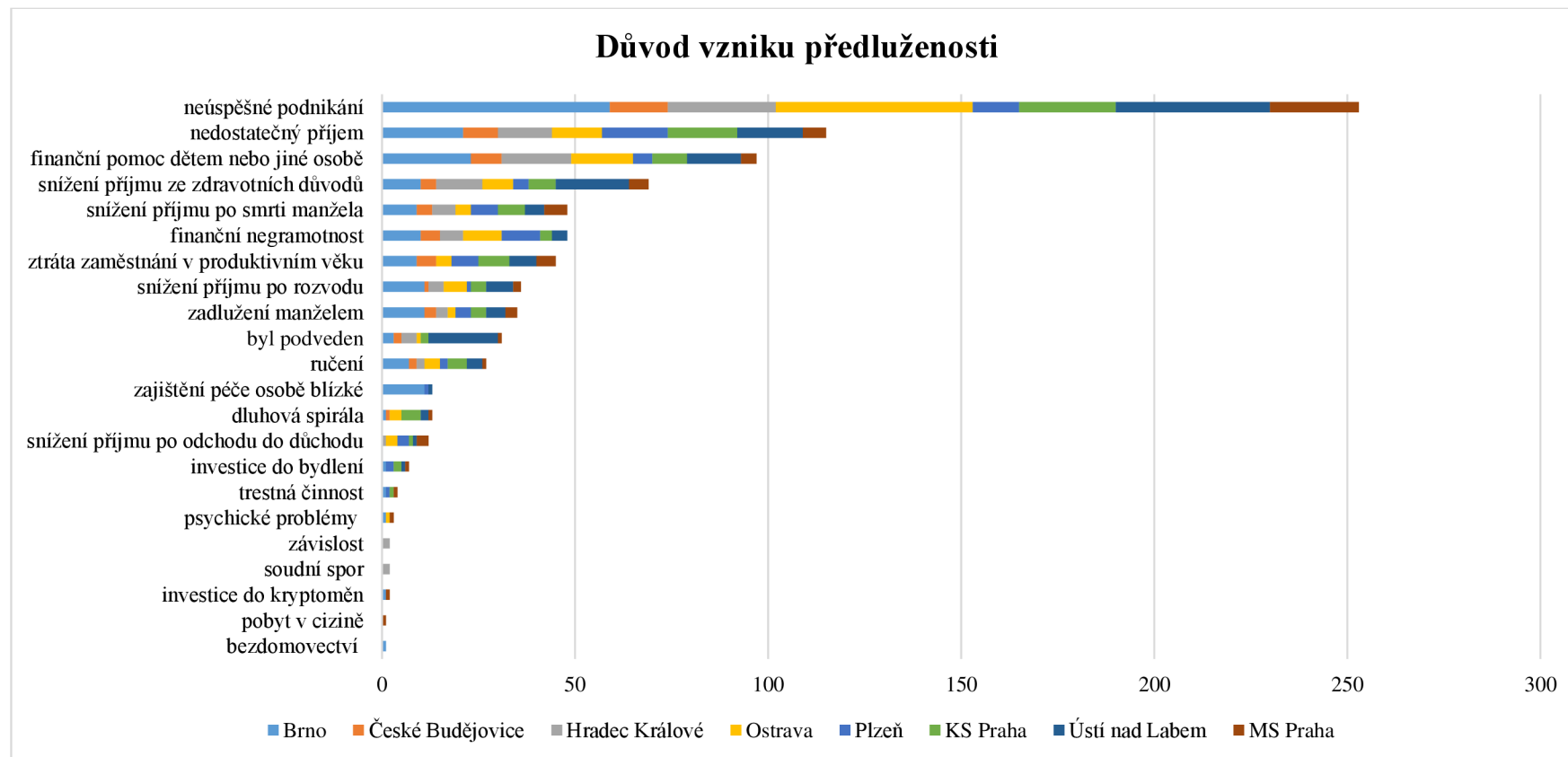
Tabulka 1: Důvod pro vznik předluženosti

Důvod	Brno	České Budějovice	Hradec Králové	Ostrava	Plzeň	KS Praha	Ústí nad Labem	MS Praha	Celkem
bezdomovectví	1	0	0	0	0	0	0	0	1
byl podveden	3	2	4	1	0	2	18	1	31
dluhová spirála	1	1	0	3	0	5	2	1	13
finanční negramotnost	10	5	6	10	10	3	4	0	48
finanční pomoc dětem nebo jiné osobě	23	8	18	16	5	9	14	4	97
investice do bydlení	1	0	0	0	2	2	1	1	7
investice do kryptoměn	1	0	0	0	0	0	0	1	2
nedostatečný příjem	21	9	14	13	17	18	17	6	115
neúspěšné podnikání	59	15	28	51	12	25	40	23	253
pobyt v cizině	0	0	0	0	0	0	0	1	1
psychické problémy	1	0	0	1	0	0	0	1	3
ručení	7	2	2	4	2	5	4	1	27
snížení příjmu po odchodu do důchodu	0	0	1	3	3	1	1	3	12
snížení příjmu po rozvodu	11	1	4	6	1	4	7	2	36
snížení příjmu po smrti manžela	9	4	6	4	7	7	5	6	48
snížení příjmu ze zdravotních důvodů	10	4	12	8	4	7	19	5	69
soudní spor	0	0	2	0	0	0	0	0	2
trestná činnost	1	0	0	0	1	1	0	1	4
zadlužení manželem	11	3	3	2	4	4	5	3	35
zajištění péče osobě blízké	11	0	0	0	1	0	1	0	13
závislost	0	0	2	0	0	0	0	0	2
ztráta zaměstnání v produktivním věku	9	5	0	4	7	8	7	5	45

(Zdroj vlastní)

Jako nejčastějším důvodem bylo uvedeno neúspěšné podnikání, a to ve 29 % uvedených důvodů, následuje nedostatečný příjem ve 13 % a finanční pomoc jiné osobě v 11 %.

Graf 1: Důvod vzniku předluženosti

(Zdroj vlastní)

Neúspěšné podnikání bylo nejvíce uváděno v návrzích na povolení oddlužení téměř u všech Krajských soudů, výjimkou je Krajský soud v Plzni, kde je nejčastějším důvodem uváděn nedostatečný příjem. Ve většině případů se jednalo o dlouhodobé dluhy jako například u manželů M., kteří v návrhu na povolení oddlužení uvedli: *„Nejsme podnikateli. Jsme starobní důchodci. Z doby podnikání dlužníka K. M. zůstaly některé dluhy. V minulosti dlužník K. M. podnikal, ale vzhledem ke špatné ekonomické situaci se dostal do ztráty a došlo k útlumu jeho podnikatelské činnosti. Vzhledem k této skutečnosti v minulosti dlužníka K. M. podal insolvenční návrh, a usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 8. 4. 2014, č.j. KSPA 59 INS 32002/2013-A-25, byl na majetek dlužníků prohlášen konkurs. Usnesením téhož soudu ze dne 25. 10. 2018, č.j. KSPA 59 INS 32002/2018-B-43, byl konkurs zrušen po splnění rozvrhového usnesení“*. Konkrétně v tomto případě byla celková výše přihlášených pohledávek 3375579,09 Kč a očekávaná míra uspokojení přihlášených pohledávek 7 %. Průměrná očekávaná míra uspokojení pohledávek v insolvenčním řízení u uvedeného důvodu neúspěšné podnikání je 26,95 %. Očekávanou míru uspokojení nad 30 % nespĺňuje celkem 189 osob, což je 74 % dlužníků.

Dalším nejčastějším důvodem byl uveden nedostatečný příjem, který byl u Krajského soudu v Plzni jako nejběžnější důvod. M. P. k tomu uvedl: *„Ke vzniku svých závazků sděluji, že jsem se do tíživé situace dostal v důsledku těžké životní situace. Závazky vznikly zejména z půjček, které byly použity na úhradu základních potřeb, kdy mi v minulosti rapidně poklesl příjem, a neměl jsem jinou možnost, jak vzniklou situaci řešit, než tím, že jsem se neuváženě rozhodl vyřešit tíživou finanční situaci uzavřením půjčky a následně půjčkami na úhradu splatných závazků a potřeb až jsem se dostal do situace, kdy nejsem schopen ze svého příjmu hradit již vzniklé závazky.“* Popisu vzniku předluženosti odpovídá i výše starobního důchodu, která konkrétně u tohoto dlužníka činila 8077,- Kč.

V 97 případech byla jako důvod vzniku předluženosti uvedena finanční pomoc dětem, rodinnému příslušníkovi, nebo známému. *„Do nepříznivé finanční situace jsme se dostali kvůli svému synovi L. J. Ten neustále potřeboval peníze a bral si půjčky na naše jméno, peníze však spotřeboval pro sebe. My jsme měli dobrý úmysl synovi pomoci, on sliboval, že bude pravidelně splácet, tak jsme smlouvy podepsali. Syn ale nebyl řádně zaměstnán, trvalý pobyt má evidován na ohlašovně obecního úřadu, s námi nebydlí, dále dluží. Kromě toho používá auto, které je evidované na J. J., neplatí pojištění. Věřitelé*

samozřejmě vymáhali splátky po nás, takže nakonec se stalo, že jsme neměli peníze ani na jídlo. Museli jsme se obrátit na majitele našeho domu, ti nám nakonec pomohli zajistit živobytí i péči, kterou potřebujeme, a která je nám nyní v domácnosti poskytována Červeným křížem. Také nám zprostředkovali možnost podání tohoto návrhu. I když se nyní naše životní podmínky stabilizovaly, požadavky věřitelů na měsíční splátky nejsme schopni plnit a dostáváme se do čím dál většího prodlení.“ uvádějí manželé J. Paní K. se zadlužila, protože ji o to požádala přítelkyně. Sama neměla dost finančních prostředků a peníze si vypůjčila od známých i od bank. Přítelkyně však zapůjčené peníze nevrátila a paní K. byla nucena vstoupit do oddlužení, protože na úhradu dluhů neměla dostatečný příjem. Do problémů se dostali také známí, od kterých si peníze pro přítelkyni zapůjčila.

Mezi časté důvody patří také snížení příjmu, a to zejména ze zdravotních důvodů, nebo kvůli ztrátě zaměstnání. V případě paní S. se jednalo o ztrátu zaměstnání z důvodu psychických problémů manžela. *„V důsledku toho přestal pracovat a mít trvalý příjem. Já jsem zůstala jako samoživitelka a musela jsem se starat o syna. Ten se kvůli svým dluhům dostal také do insolvence. Já jsem pozastavila svou živnost a jsem pouze pobíratelem starobního důchodu. Z tohoto příjmu však nejsem schopna nikdy zaplatit vzniklé závazky.“* Podobný příběh uvedli i manželé J.: *„Dluhy nám oběma společně vznikly za trvání manželství poté, kdy jsme z vážných zdravotních důvodů nemohli již naplno pracovat a museli jsme pobírat invalidní důchod. Nyní oba pobíráme důchod starobní a nejsme již schopni nejméně od května roku 2014 splácet všechny své závazky, které narůstají o úroky a náklady exekutorů“.*

Paní C. se snažila najít lépe placené zaměstnání, ale bohužel marně a kvůli tomu se dostala do obtížné finanční situace. Důsledky ztráty zaměstnání ve svém návrhu uvádí také pan S.: *„Dlužník přecenil své finanční možnosti a postupně se začal dostávat do dluhové spirály. K této životní situaci přispěla zejména ztráta zaměstnání, následně začal řešit závazky překlenuváním jinými závazky, až přestal být postupně schopen své závazky splácet zcela.“*

Ojedinele je uváděno zadlužení v důsledku prohraného soudního sporu, bezdomovectví, pobytu v cizině nebo v důsledku závislosti. Překvapivě ale 31 osob uvedlo zadlužení v důsledku toho, že byli podvedeni. Paní P. se svěřila se svým životním příběhem po boku žárlivého manžela, který sám si hledal jiné partnerky na internetu. Dlužnice nebyla

schopna se bránit, protože byla pod neustálým psychickým tlakem. Snažila se tomu uniknout a uvěřila slibu společnosti, která nabízela zúročení finanční investice. „*Slibili mi, že všechno dostanu zpět a ještě něco navíc. Pak ale chtěli platit různé certifikáty, vždy mi to nějak vysvětlili a bylo to věrohodné, tak jsem platila, co požadovali. Až pozdě jsem pochopila, že je to celé podvod. Toto potom vyšetřovala policie.*“ Paní S. zase popisovala zkušenost se seznamkou: „*Jsem již 8 let vdova. V posledních 6 letech jsem se chtěla seznámit přes internetové seznamovací aplikace. V říjnu 2019 jsem obdržela zprávu se žádostí o kontakt ze strany osoby jménem Benjamin Olsen, který uvedl, že je americký voják na misi v Afganistánu a údajně získal hotovost 3,5 milionů USD s tím, že mi tyto peníze zašle, ale je třeba, abych kurýrní přepravní službě zaplatila počátkem prosince 2019 částku 2350,- EUR. Peníze jsem neměla, a proto jsem si zřídila půjčku u České spořitelny, a.s. na částku 60.000,- Kč a podle jeho pokynu jsem zaslala peníze na účet. Osoba Benjamin Olsen mi pak sděloval, že vznikly nějaké problémy při zadržení zásilky celníky a je třeba zaplatit další finanční prostředky, kdy za tím účelem jsem si brala další půjčky, a to u mBank S.A. na částku asi 250.000,- Kč, dále mi sděloval, že je třeba platit další prostředky, aby se zásilka uvolnila, a proto jsem si brala další půjčky. Posléze již byla situace neúnosná, a proto jsem se svěřila dceři, která mi sdělila, že se zřejmě jedná o podvod a že jsem přišla o peníze, kdy na různé účty jsem zaslala částku asi 1.500.000,- Kč“.*

Důvodů pro vznik předluženosti je mnoho a mohou být i částečně nezaviněné. Uvedené životní příběhy dlužníků jsou v důsledku těžké mimořádné situace, se kterou si sami nedokázali pomoci a to ať pro nedostatek informací, nebo kvůli zásadní změně, kterou nemohli ovlivnit, jako je zdravotní stav. Oproti výsledkům výzkumům diplomových prací zaměřených na dluhy, uvedlo finanční negramotnost 48 osob, což bylo v tomto výzkumu na 5. a 6. místě společně se snížením příjmu po smrti manžela.

7.2 Vliv příjmu na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení

V rámci dílčího cíle 2 jsem zjišťovala podíl akreditovaných osob jako sepisovatelů návrhu na povolení oddlužení v roce 2020 po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb., a vliv výše příjmu na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení.

Pro podání návrhu na povolení oddlužení si mohou dlužníci vybrat, zda se obrátí na advokáta, notáře, soudního exekutora nebo insolvenčního správce, kterému za tyto služby zaplatí, nebo využijí služeb akreditovaných osob, které jsou zdarma. Aby byla zajištěna odbornost takto poskytovaného poradenství, je důležité, aby veřejně prospěšná právnická osoba, které je akreditace udělena, splňovala základní předpoklady, a to bezúhonnost, potřebné vzdělání, prostory, ve kterých jsou služby poskytovány. Akreditace je udělována nejdéle na 5 let a ze strany Ministerstva spravedlnosti probíhají kontroly poskytovaných služeb. Na druhou stranu tento dohled neplatí pro placené služby advokátů, notářů, soudních exekutorů a insolvenčních správců.

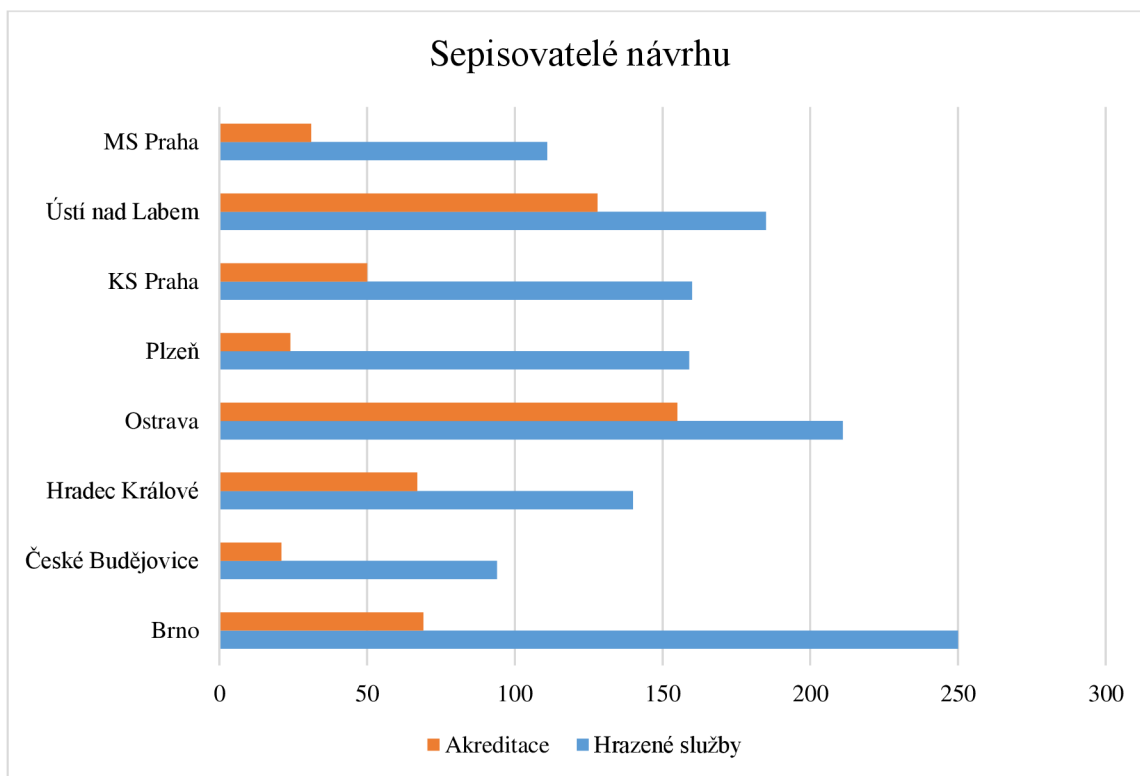
Tabulka 2: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení

Krajský soud	Hrazené služby	Akreditace	Celkem
Brno	250	69	319
České Budějovice	94	21	115
Hradec Králové	140	67	207
Ostrava	211	155	366
Plzeň	159	24	183
KS Praha	160	50	210
Ústí nad Labem	185	128	313
MS Praha	111	31	142
Celkem	1310	545	1855

(Zdroj vlastní)

Podle této tabulky 70 % dlužníků vyhledává pro sepsání návrhu na povolení oddlužení hrazené služby advokátů, notářů, soudních exekutorů a insolvenčních správců. Služby akreditovaných osob se nejméně využívají v Plzeňském kraji, nejvíce v Moravskoslezském a Olomouckém kraji a v Ústeckém a Libereckém, což lépe ukazuje následný graf.

Graf 2: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení

(Zdroj vlastní)

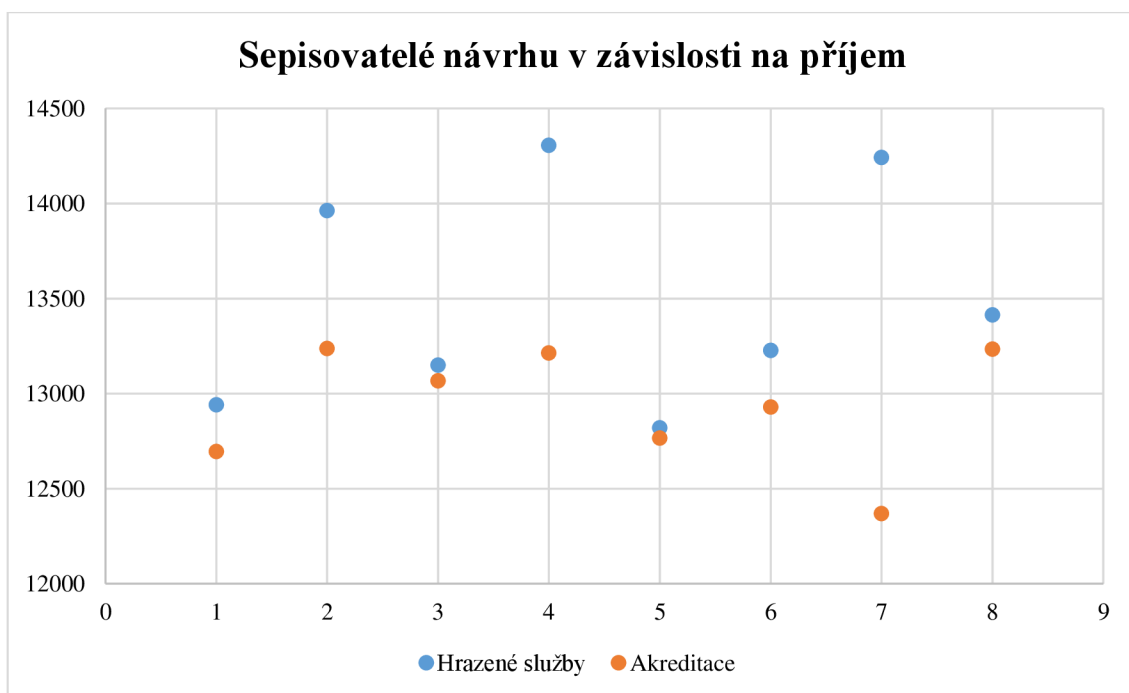
Protože možnost sepsání návrhu na povolení oddlužení zdarma vznikla proto, aby nebyli dlužníky znevýhodňováni povinností platby za tyto služby, vycházím z předpokladu, že služeb akreditovaných osob budou využívat zejména osoby s nízkým příjmem. Proto následně porovnávám průměrný příjem osob, které využili zdarma služeb akreditovaných osob a průměrný příjem osob, které za tyto služby zaplatili, a to jak před podáním návrhu na povolení oddlužení, tak v rámci insolvenčního řízení.

Tabulka 3: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení v závislosti na příjem

Krajský soud	Hrazené služby průměrný příjem	Akreditace průměrný příjem
Brno	12940	12695
České Budějovice	13963	13236
Hradec Králové	13149	13066
Ostrava	14306	13213
Plzeň	12820	12766
KS Praha	13227	12928
Ústí nad Labem	14242	12369
MS Praha	13413	13234

(Zdroj vlastní)

Graf 3: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení v závislosti na příjem

(Zdroj vlastní)

Z tabulky i následného grafu vyplývá, že příjem dlužníka má vliv na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, a to ve všech krajích ČR. V Královéhradeckém kraji včetně Pardubického kraje a v Plzeňském kraji jsou rozdíly mezi průměrnými příjmy minimální, na druhou stranu větší rozdíly mezi příjmy dlužníků, kteří využili hrazených

služeb nebo služeb zdarma jsou v Jihočeském kraji, Moravskoslezském kraji včetně Olomouckého kraje a Ústeckém kraji včetně Libereckého.

Závěrem dílčího cíle 2 mohu potvrdit důležitost akreditovaných osob pro nízkopříjmové dlužníky, díky čemuž se odstranila vstupní bariéra ve formě poplatku za sepsání návrhu na povolení oddlužení.

7.3 Schopnost hradit insolvenční splátky

Dílčí cíl 3 má za cíl porovnat schopnost hrazení insolvenčních splátek u osob s nárokem na starobní důchod v roce 2020 z vlastních zdrojů a s pomocí finančního příspěvku třetích osob před a po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb.

V rámci tohoto dílčího cíle jsem zjistila, kolik starobních důchodců v roce 2020 prokázalo dostatečný příjem pro hrazení alespoň minimální ekonomické nabídky potřebné pro povolení oddlužení. Minimální ekonomická nabídka byla zavedena novelou zákona č. 31/2019 Sb., s účinností od 1. 6. 2019. Do té doby musel dlužník prokázat, že je schopen uhradit alespoň 30 % svých závazků, k tomu mohl být použit i majetek dlužníka. Jestliže nejdou z příjmu dlužníka provádět zákonné srážky, může být příjem zajištěn ze smlouvy o darování podpory nebo smlouvy o důchodu.

Od ledna 2020 se zákonná srážka v minimální výši 2200,- Kč mohla provádět při příjmu nad 9950,- Kč čistého. Od dubna 2020 se tato částka zvýšila na 10300,- Kč a od července 2020 na 11100,- Kč. Nezabavitelná částka se od ledna 2020 do konce roku 2020 zvýšila z částky 8498,- Kč na 8882,- Kč. Tyto částky jsou v případě, že dlužník nemá žádnou vyživovací povinnost vůči manželovi, manželce nebo nezaopatřeným dětem. Protože se výzkum týká starobních důchodců, u kterých se bude zohledňovat vyživovací povinnost vůči nezaopatřeným dětem pouze výjimečně, předpokládá se pouze případně vyživovací povinnost vůči manželce. Při zohlednění manželky byla nejnižší částka pro zákonné srážky od ledna 2020 11700,- Kč, od dubna 2020 byla tato částka 12000,- Kč a od července 2020 13800,- Kč. Nezabavitelná částka se zvýšila od ledna 2020 do konce roku 2020 z částky 9408,- Kč na 11508,- Kč.

Pro porovnání je v současné době pro zákonné srážky nutné prokázat příjem nejméně 17000,- Kč čistého, pokud dlužník nemá žádnou vyživovací povinnost. Od roku 2020 se zvýšilo nezabavitelné minimum na částku 14760,- Kč, čímž byla nezabavitelná částka

navýšena o 48 %. Tak razantní navýšení je zejména v důsledku zvýšení normativu nákladů na bydlení.

Průměrný starobní důchod v roce 2020 se pohyboval od 14397,- Kč po 14479,- Kč. Jak je uvedeno v tabulce níže, vyšší průměrný starobní důchod pobírali muži. Celkový průměr za rok 2020 je 14438,- Kč.

Tabulka 4: Průměrný starobní důchod v roce 2020

K datu	Celkem	Muži	Ženy
Březen 2020	14397	15781	13141
Červen 2020	14427	15815	13159
Září 2020	14448	15836	13173
Prosinec 2020	14479	15868	13204
Celkový průměr	14438	15825	13169

(Zdroj ČSSZ, 2023)

Nejdříve jsem se zaměřila na výše příjmů, které jsou rozděleny podle toho, zda se jedná o muže, ženu, nebo se jedná o společný příjem manželů. U manželů byl příjem zprůměrován.

Tabulka 5: Průměrný příjem starobních důchodců v oddlužení v roce 2020

Krajský soud	Průměrný příjem	Celkový počet starobních důchodců	Osob s podprůměrným důchodem	Osob s podprůměrným důchodem v procentech
Brno	12927	319	224	70 %
České Budějovice	13330	115	80	69 %
Hradec Králové	13096	207	146	70 %
Ostrava	13851	366	255	69 %
Plzeň	12817	183	125	68 %
KS Praha	13000	210	152	72 %
Ústí nad Labem	13474	313	233	74 %
MS Praha	13253	142	96	67 %

(Zdroj vlastní)

Největší průměrný příjem starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 byl v Ústeckém a Libereckém kraji, naopak nejnižší průměrný příjem byl v Plzeňském kraji. V porovnání s průměrným starobním důchodem, který je uvedený v tabulce výše, nejvíce starobních důchodců, kteří vstoupili do oddlužení v roce 2020 a mají příjem pod celorepublikovým průměrem, je v Moravskoslezském a Olomouckém kraji, nejméně v Jihočeském kraji. Více podprůměrného starobního důchodu mají ženy, vyjma Prahy, kde je více mužů s podprůměrným příjmem. 67 – 74 % starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 nemělo svůj příjem nad průměrným celorepublikovým průměrem.

Jak je uvedeno výše, pro možnost provádět zákonné srážky bylo v roce 2020 nutné prokázat příjem uvedený výše. I přesto, že většina dlužníků má podprůměrný příjem ze starobního důchodu, jsou schopni splácet nejméně 2200,- Kč v oddlužení. Nejvíce dlužníků prokázalo svoji schopnost splácet v Jihočeském kraji a to 90 %, nejméně naopak v Moravskoslezském a Olomouckém kraji, kde tuto schopnost prokázalo 80 % dlužníků. Část starobních důchodců zvyšuje svůj příjem dalším příjmem. Podle tabulky výše mělo podprůměrný příjem ze starobního důchodu více žen než mužů, u prokázání schopnosti

hradit alespoň minimální ekonomickou nabídku se toto neprojeví ve všech krajích, v Jihomoravském, Zlínském, Jihočeském a Středočeském kraji bylo více žen než mužů schopno splácet více než 2200,- Kč.

Tabulka 6: Průměr, medián a modus příjmů starobních důchodců v oddlužení v roce 2020

Krajský soud	Průměr	Medián	Modus
Brno	12927	12588	11784
České Budějovice	13330	12689	12432
Hradec Králové	13096	12677	11879
Ostrava	13851	12816	12645
Plzeň	12817	12314	12412
KS Praha	13000	12944	12027
Ústí nad Labem	13474	12685	12711
MS Praha	13253	1310	16187

(Zdroj vlastní)

Medián příjmů starobních důchodců v oddlužení je nižší, než aritmetický průměr, největší rozdíl je v Jihočeském kraji, nejnižší ve Středočeském kraji. Modus v tomto případě není zcela vypovídající, protože výše příjmů bývá unikátní a modus je částka, která se opakuje maximálně 3 krát. Z tohoto důvodu byla data o příjmu vyříděna do skupin.

Tabulka 7: Příjem starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 rozdělený do skupin

Příjem	Brno	České Budějovice	Hradec Králové	Ostrava	Plzeň	KS Praha	Ústí nad Labem	MS Praha
0-6999	6	0	4	7	4	3	7	4
7000-7999	7	2	2	8	3	3	7	3
8000-8999	16	2	7	14	8	10	15	4
9000-9999	22	5	12	23	17	8	21	8
10000-10999	26	12	20	43	24	22	27	14
11000-11999	44	18	27	45	24	27	43	16
12000-12999	50	22	38	54	30	35	60	17
13000-13999	40	14	32	50	6	29	45	27
14000-14999	34	14	17	37	22	34	25	15
15000-15999	29	6	15	33	18	13	22	11
16000-16999	22	8	15	19	12	12	22	10
17000-17999	4	5	8	10	2	3	9	6
18000-18999	10	3	2	11	6	7	7	1
19000-19999	2	1	2	6	3	1	1	5
20000-20999	3	0	3	1	2	2	1	0
Více než 21000	4	3	3	5	2	1	1	1

(Zdroj vlastní)

Z této tabulky vyplývá, že ve většině krajích je nejčteněji zastoupen příjem 12000,- – 12999,- Kč, výjimku tvoří pouze Praha, kde jsou nejčtenější příjmy 13000,- - 13999,- Kč.

Příjem dlužníka v insolvenčním řízení je důležitý z hlediska provádění zákonných srážek z příjmu se zohledněním vyživovací povinnosti. V rámci výzkumu bylo zjišťováno, kolik starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 bylo schopno spláčet alespoň minimální ekonomickou nabídku z vlastních zdrojů vlastními silami.

Tabulka 8: Hrazení splátek v insolvenčním řízení

Krajský soud	Zvládá hradit sám	Zvládá hradit sám v %	Z toho pracuje
Brno	263	82	36
České Budějovice	104	90	16
Hradec Králové	171	82	17
Ostrava	296	80	41
Plzeň	153	83	19
KS Praha	176	83	26
Ústí nad Labem	262	83	36
MS Praha	123	86	30

(Zdroj vlastní)

I přesto, že příjmy dlužníků ve většině případů byly pod celorepublikovým průměrem, schopnost hradit splátky vlastními silami prokázalo více než 80 % dlužníků. Nejmenší podíl byl v Moravskoslezském a Olomouckém kraji, naopak největší schopnost měli dlužníci v Jihočeském kraji. Část dlužníků svůj příjem navýšili o příjem z pracovní činnosti a ve většině případů to byly ženy.

Další možností, jak získat další finanční prostředky, pokud dlužníci nemohou splátky hradit z vlastních zdrojů, je možnost uzavřít smlouvu o darování podpory nebo smlouvu o důchodu, která je plněna po dobu insolvenčního řízení, nebo dokud je toho dárce schopen.

Tabulka 9: Počet smluv o darování podpory

Krajský soud	Počet doložených smluv	Počet doložených smluv v %	Průměrná výše daru
Brno	56	18	1480
České Budějovice	11	10	1195
Hradec Králové	36	18	1585
Ostrava	70	20	1457
Plzeň	30	17	1358
KS Praha	14	17	1665
Ústí nad Labem	53	17	1725
MS Praha	19	14	1841

(Zdroj vlastní)

V roce 2020 celkem 309 starobních důchodců bylo nuceno požádat o finanční podporu pro hrazení splátek v insolvenčním řízení, bez této podpory by nesplňovali podmínku pro povolení oddlužení. Průměrná výše všech darů byla 1538,- Kč. Nejnižší finanční podpora byla v Jihočeském kraji, naopak nejvyšší byla poskytována v Praze.

I přes nízký příjem starobních důchodců v porovnání s průměrnou výší starobních důchodů v ČR, byla většina dlužníků schopna zajistit si dostatečný příjem k hrazení splátek v insolvenčním řízení. Pouze 16 % osob, které v roce 2020 podalo návrh na povolení oddlužení, a zároveň jim byl přiznán starobní důchod, muselo získat podporu jiné osoby. V následujících letech bylo nezabavitelné minimum několikrát zvýšeno až na současných 11508,- Kč. Zároveň došlo také k valorizaci důchodů, kdy je v roce 2023 průměrná výše starobního důchodu 18061,- Kč. V březnu 2023 byla schválena úprava valorizace důchodů, kdy bude zvyšování růstu důchodů omezeno. Teprve budoucnost ukáže, jaký tento krok bude mít dopad na starobní důchodce v oddlužení.

7.4 Výše přihlášených pohledávek a očekávaná míra uspokojení

V rámci dílčího cíle 4 porovnávám výše přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení a očekávaná míra uspokojení u osob s nárokem na starobní důchod v roce 2020 po účinnosti novely insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb.

Úkolem insolvenčního správce je mimo jiné posouzení všech pohledávek a zjištění, zda jsou nároky věřitele oprávněné, a to co do pravosti, tak co do výše. Tu samou možnost má také dlužník a to v rámci přezkumného řízení. Výše přihlášených pohledávek a výše příjmu má vliv na očekávanou míru uspokojení. Právě novela insolvenčního zákona č. 21/2019 Sb., umožnila vstup do insolvenčního řízení i dlužníkům, kteří neprokáží, že jsou schopni uhradit za 5 let více než 30 % všech přihlášených pohledávek.

Tabulka 10: Přihlášené pohledávky

Krajský soud	Průměr přihlášených pohledávek
Brno	2 322 590
České Budějovice	2 548 302
Hradec Králové	2 856 720
Ostrava	2 417 828
Plzeň	1 778 158
KS Praha	2 260 946
Ústí nad Labem	1 989 794
MS Praha	3 484 736
Celkem	2 457 384

(Zdroj vlastní)

Nejnižší průměrná výše dluhu jsem zaznamenala v Plzeňském kraji v průměrné výši 1 778 158,- Kč, naopak nejvyšší byla v Praze ve výši 3 484 736,- Kč. Pokud porovnám průměrný příjem u dlužníků v Praze ve výši 13 500,- Kč (13 000,- - 13 999,- Kč) a průměrnou výši dluhu, mohl by dlužník v roce 2020 splácet z této částky 4 594,- Kč

měsíčně, k úplnému uhrazení dluhu by bylo potřeba 758,5 měsíce, tedy 63 let, pokud bychom připočítaly úroky z prodlení, nebyla by tato částka reálně splatitelná. U starobních důchodců v Plzeňském kraji byl průměrný příjem 12 500,- Kč (12 000,- - 12 999,- Kč), z tohoto příjmu by mohla být maximální srážka ve výši 3 928,- Kč měsíčně, dluh by byl v tomto případě splacen za 452,5 měsíců, tedy za 38 let. Na dobu splácení mají samozřejmě vliv další okolnosti, a to například majetek dlužníka nebo finanční pomoc jiné osoby.

Tabulka 11: Míra uspokojení pohledávek

Krajský soud	Průměrná míra uspokojení	Očekávaná míra uspokojení méně než 30 %	Očekávané plné uspokojení
Brno	29,77	211	26
České Budějovice	32,93	71	16
Hradec Králové	36,29	115	31
Ostrava	36,08	222	50
Plzeň	35,91	104	18
KS Praha	41,13	112	41
Ústí nad Labem	32,1	206	35
MS Praha	38,71	75	29
Celkem	35,36	1116	246

(Zdroj vlastní)

I přesto, že předchozí výpočty nebyly příliš příznivé pro věřitele, průměrná míra uspokojení věřitelů je za celou Českou republiku u zkoumaného vzoru vyšší než 35 %, 246 osob prokázalo svou schopnost uhradit dluh v plné výši. Celkem 1 116 osob by nemohlo vstoupit do oddlužení před účinností novely zákona 21/2019 Sb., protože by neprokázalo možnost uhradit alespoň 30 % svého dluhu. Nejvyšší očekávaná míra uspokojení věřitelů je ve Středočeském kraji, naopak nejnižší je v Jihomoravském kraji a nedosahuje ani pomyslné 30 % hranice.

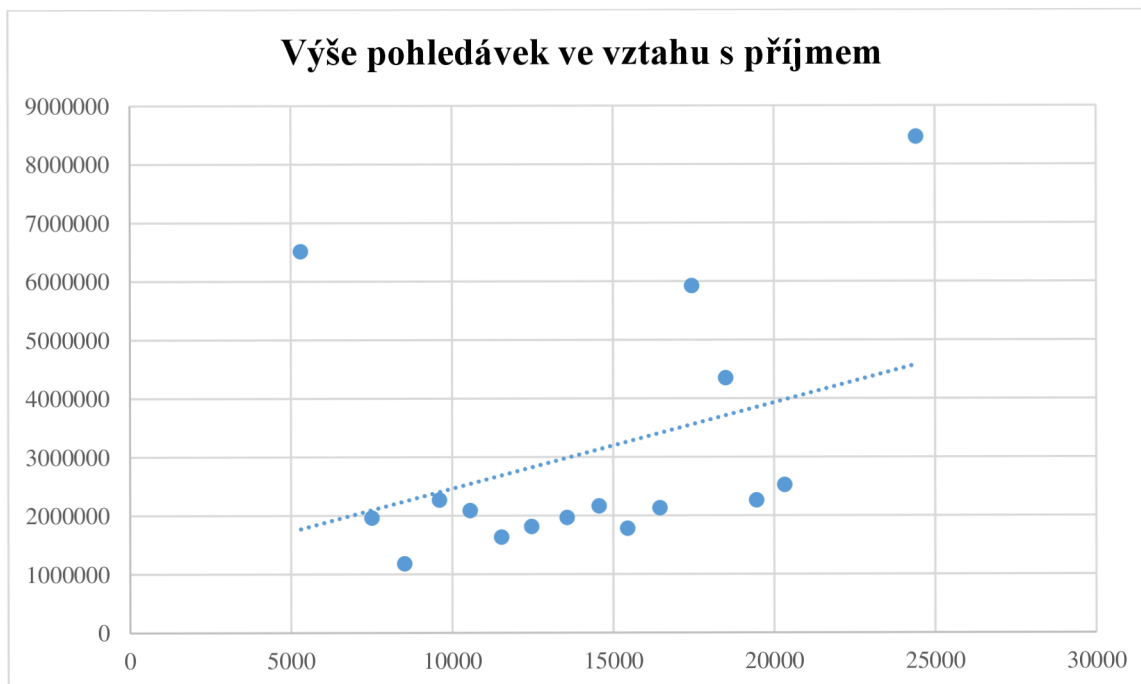
Tabulka 12: Vztah mezi příjmem a výší pohledávky

Příjem rozdělený do skupin	Příjem	Pohledávky
0-6999	5305	6514681
7000-7999	7510	1963783
8000-8999	8520	1182849
9000-9999	9607	2268434
10000-10999	10558	2088975
11000-11999	11535	1631944
12000-12999	12466	1815558
13000-13999	13576	1964980
14000-14999	14561	2164209
15000-15999	15452	1780864
16000-16999	16449	2128852
17000-17999	17450	5921214
18000-18999	18501	4347193
19000-19999	19456	2261638
20000-20999	20332	2525642
více než 21000	24411	8471296

(Zdroj vlastní)

V rámci výzkumu jsem hledala vztah mezi průměrným příjmem a průměrnou výší dluhu. Data jsem vytřídila do skupin podle výše příjmu a následně jsem vypočítala průměrný příjem a průměrný dluh. Z tabulky vyplývá, že nejvyšší zadlužení je u osob s nejnižšími a nejvyššími příjmy, dále je nejvíce zadlužena skupina osob s příjmem od 17 000,- - 17 999,- Kč.

Graf 4: Výše pohledávek ve vztahu s příjmem

(Zdroj vlastní)

Do grafu jsem doplnila lineární spojnice trendu pro lepší přehlednost, ale ani poté není zřejmý vztah mezi výší příjmu a výší dluhu, tyto hodnoty jsou kolísavé.

Závěr

Diplomová práce se zabývala dopadem novely insolvenčního zákona 21/2019 Sb., platné od 1. 6. 2019. Novela měla odstranit bariéru pro povolení oddlužení a pomoci dlužníkům návrat do běžného života.

V teoretické části byly vysvětleny pojmy, které mají spojitost s tématem diplomové práce. V první části byly popsány pojmy dluhy a předluženost, ale také popis zvlášť zranitelné osoby, následovala část věnovaná důvodům pro vznik předluženosti. Informace o možném vzniku předluženosti byla čerpána nejen z dostupné literatury, ale také z výzkumů diplomových prací, které se touto tematikou zabývaly. Druhá část byla věnována popisu vývoje insolvenčního řízení v České republice od roku 1989 a popsány nejdůležitější změny, které přinesla rozsáhlá novela 31/2019 Sb., platná od 1. 6. 2019. Poslední část je věnována ucelenému popisu insolvenčního řízení od podání návrhu na povolení oddlužení až po splnění oddlužení podle aktuální právní úpravy.

Teoretická část je sepsána z pohledu sociálního pracovníka, který pracuje s osobami předluženými, nebo s osobami, kterým předlužení hrozí. Dává prostor také na zamyšlení nad možnými důvody pro vznik předluženosti a hledání možností, jak tomu zabránit. Oddlužení by mělo být až to poslední řešení dluhové situace, a proto by se měla hledat řešení, jak tomu zabránit.

Diplomová práce zkoumala nejen změny v oblasti oddlužení, ale také dopad novely insolvenčního zákona na splnění podmínek pro povolení oddlužení a možnosti splnění oddlužení zvlášť zranitelných osob jako jsou starobní důchodci. Cílem diplomové práce bylo posouzení vlivu výše příjmu na vznik předluženosti, výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, výši dluhu a míru uspokojení pohledávek v insolvenčním řízení u starobních důchodců v roce 2020 a to v rámci celé ČR i jednotlivých krajských soudů.

Byla získána data celkem o 1855 osobách, které splňovaly kritéria výběru. Výzkumný vzorek byl dostatečný, nicméně jak bylo uvedeno v kapitole 6.4 Etická rizika a rizika výzkumné strategie, nemusí se jednat o úplný vzorek. S ohledem na to, že neexistují data, podle kterých by toto bylo možné ověřit, vycházela jsem z toho, že data jsou úplná a správná.

Důvodů pro vznik předluženosti je mnoho a může to být i kombinace více faktorů. Ze závěrů diplomových prací byla jako nejčastější důvod uváděna finanční negramotnost, z výzkumu diplomové práce byl tento důvod uváděn až na 5. a 6. místě. Jako nejčastější důvod bylo uváděno neúspěšné podnikání, s ohledem na průměrnou výši dluhu a průměrnou očekávanou míru uspokojení je zřejmé, že právě tito dlužníci nemohli před účinností novely č. 31/2019 Sb., splnit podmínky pro vstup do insolvence a právě těmto osobám byla odstraněna zásadní bariéra a po úspěšném splnění oddlužení mohou dále žít bez dluhů. Ve výzkumu se vycházelo ze sdělení dlužníka, které nebylo nikým ověřováno. Nepředpokládám ale, že by dlužník uváděl účelně nepravdivé tvrzení, zejména protože by tento údaj nemusel v návrhu uvádět.

Zjistila jsem, že výše příjmů má vliv na výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení a služby akreditovaných osob, které poskytují tyto služby zdarma, jsou pro dlužníky potřebné, proto je třeba usilovat o jejich zachování a rozšiřování. Vzhledem k tomu, že se jedná o poskytovatele sociálních služeb, je v této oblasti sociální práce nezastupitelná. Přestože byl průměrný příjem starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 nižší, než celorepublikový průměr, průměrná celková očekávaná míry uspokojení přihlášených pohledávek vyšší než 35 %. Přesto by 1 116 osob (60 %) bez novely 31/2019 Sb., nebylo schopno prokázat, že jsou schopni uhradit více než 30 % svého dluhu. Pokud bychom předpokládali, že se jedná o stejné procento osob, které podali v roce 2020 návrh na povolení oddlužení, jedná se o poměrně vysoké procento osob, kterým novela 31/2019 Sb., pomohla. Přesné informace budou známy ale nejdříve za dva roky.

Zvýhodnění zvláště zranitelných osob je první zohlednění sociálního statusu v insolvenčním řízení a právě tomuto okruhu osob zcela jednoznačně pomohlo. Hospodářská situace se za dobu platnosti této rozsáhlé novely velmi změnila a předpokládám, že také v letošním roce bude představen návrh další novely insolvenčního zákona, minimálně by měla být zohledněna implementace nařízení Evropské unie ohledně oddlužení dluhů pocházející z podnikatelské činnosti.

Úkolem sociálních pracovníků bude i do budoucna zvyšování finanční gramotnosti u všech generací a poskytování odborného poradenství v oblasti finančního poradenství, včetně řešení krizových situací, které by měly vliv na vznik předluženosti. Předpokládám, že zejména teoretická část ohledně insolvenčního řízení, bude sloužit jako podklad pro

poradenství v oblasti oddlužení a výsledky výzkumu povedou alespoň k zamyšlení ohledně příjmu starobních důchodců.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Insolvenční rejstřík (str. 50)

Seznam tabulek

Tabulka 1: Důvod pro vznik předluženosti (str. 54)

Tabulka 2: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení (str. 59)

Tabulka 3: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení v závislosti na příjmu (str. 61)

Tabulka 4: Průměrný starobní důchod v roce 2020 (str. 63)

Tabulka 5: Průměrný příjem starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 (str. 64)

Tabulka 6: Průměr, medián a modus příjmů starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 (str. 65)

Tabulka 7: Příjem starobních důchodců v oddlužení v roce 2020 rozdělený do skupin (str. 66)

Tabulka 8: Hrazení splátek v insolvenčním řízení (str. 67)

Tabulka 9: Počet smluv o darování podpory (str. 68)

Tabulka 10: Přihlášené pohledávky (str. 69)

Tabulka 11: Míra uspokojení pohledávek (str. 70)

Tabulka 12: Vztah mezi příjmem a výší pohledávky (str. 71)

Seznam grafů

Graf 1: Důvod vzniku předluženosti (str. 55)

Graf 2: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení (str. 60)

Graf 3: Výběr sepisovatele návrhu na povolení oddlužení v závislosti na příjmu (str. 61)

Graf 4: Výše pohledávek ve vztahu s příjmem (str. 72),

Seznam použité literatury

- BAHANESOVÁ, E. (2018). *Finanční gramotnost*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- BARTESOVÁ, G. (2015). Sociálně-politická analýza příčin zadluženosti občanů. Praha. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/96557>
- BLAŽEK, L., VRABCOVÁ, P. (2019). *Finanční gramotnost*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu.
- ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. (2021). *Právo obchodních korporací. 2. vydání*. Praha: Wolters Kluwer.
- ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE. (2022). *Nebud' bílým koněm 2022*. Praha. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z <https://cbaonline.cz/nebud-bilym-konem-2022>
- ČESKÁ KOMORA LOTERIJNÍHO PRŮMYSLU. (neuveďeno). *Internetová casina raketově rostou. Nahrává jim Covid i takzvané nulové tolerance hazardu*. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z <https://www.cklp.cz/infoservis/70-internetova-casina-raketove-rostou-nahrava-jim-covid-i-takzvane-nulove-tolerance-hazardu>
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. (2023). *ARAD systém časových řad*. [Online] [Citace 20. 2. 2023]. Dostupné z <https://www.cnb.cz/arad/#/>
- DISMAN, M. (2011). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Univerzita Karlova.
- ELEZI, J. (2020). *Dluhové pasti z pohledu sociální práce*. České Budějovice. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z https://theses.cz/id/4ztodm/Dluhove_pasti_z_pohledu_socialni_prace.pdf?isshlret=Dopady%3Bp%C5%99edlu%C5%BEenosti%3B;info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Ddopad%20p%C5%99edlu%C5%BEenost%26start%3D1
- HANZLÍK, F., STRAKA, M. (2022). *Češi a financování spotřeby 2022*. Praha. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z <https://cbaonline.cz/cesi-a-financovani-spotreby-2022>
- HÉNKOVÁ, V. (2014). *Charitativní a sociální práce*. Olomouc. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z https://theses.cz/id/24h9rq/Veronika_Hnkov_diplomov_prce.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Ddopad%20p%C5%99edlu%C5%BEenost%26start%3D1
- HOLEČKOVÁ, L., HYRŠLOVÁ, J. (2018). *Ekonomika podniku*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu.

- CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, et al. (2022). *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- JANDA, J. (2013). *Jak žít šťastně na dluh*. Praha: Grada.
- JANOUSEK, J. (1986). *Metody sociální psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- JUREČKA, V. (2017). *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing.
- KOZÁK, J., DADAM, A., PACHL, L. (2016). *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- MARŠÍKOVÁ, J. (2019). *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 6. aktualizované a doplněné vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- MARŠÍKOVÁ, J. (2022). *Řešení úpadku oddlužením listopad 2022*. Hradec Králové.
- MATOUŠEK, O. (2005). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál.
- MFČR. (2019). *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*.
- MFČR. (2022). *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?* [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z https://financnigramotnost.mfcr.cz/?kraj_KV=on&app=poradny
- MLEJNKOVÁ, I. (2020). *Praktický průvodce insolvenčním řízením*. [Online] [Citace 21. 11. 2022]. Dostupné z Insolvenční zákon - komentář: <https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/onb/>
- MORAVEC, T., KOTOUČOVÁ, J., et al. (2021). *Insolvenční zákon komentář*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck.
- NEJVYŠŠÍ SOUD. (2017). [Online] [Citace 21. 11. 2022]. Dostupné z <https://sbirka.nsoud.cz/sbirka/7753/>
- NOVÁKOVÁ, V., SOBOTKA, V. (2011). *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. Praha: COFET.
- OTEVŘENÁ DATA O EXEKUCÍCH. (2023). *Exekutorská komora České republiky*. [Online] [Citace 15. 2. 2023]. Dostupné z <https://statistiky.ekcr.info/>
- PROKOP, D., BICANOVÁ, J. (2022). Faktory odrazující od vstupu. [Online] [Citace 20. 2. 2023]. Dostupné z https://www.institut-predluzeni.cz/obj/files/2/sys_media_1217.pdf
- PRŮVODCE OSOBNÍMI FINANCEMI. (2015). Praha: Fond dalšího vzdělávání, příspěvková organizace MPSV.

- REICHEL, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing a.s.
- RICHTER, T. (2016). *Insolvenční právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- ROLINCOVÁ, M. (2016). *Zadlužování českých domácností a jeho vliv na kvalitu života*. Praha: diplomová práce, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Vedoucí práce Mgr. Ing. Pavla Mašková, Ph.D.
- SIGMUND, A. (2017). *Velká novela insolvenčního zákona 2017 – první dojmy*. Praha. [Online] [Citace 12. 11. 2022]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/velka-novela-insolvencniho-zakona-2017-prvni-dojmy-106408.html>
- SIGMUND, A. (2019). *Nulové oddlužení - ostrý start započal*. Praha. [Online] [Citace 14. 11. 2022]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/nulove-oddluzeni-ostry-start-zapocal-109623.html>
- SMEJKA, V., RAIS, K. (2010). *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. Praha: Grada Publishing.
- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. (2023). *Závislost: co to je?* Praha. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z <https://www.nzip.cz/clanek/320-zavislost-zakladni-informace>
- SUTTON, G. (2010). *Jak se zbavit dluhů*. Praha: Pragma.
- SVOBODOVÁ, I., ANDERA, M. (2017). *Od nápadu k podnikatelskému plánu - Jak hledat a rozvíjet podnikatelské příležitosti*. Praha: Grada Publishing.
- ŠOURKOVÁ, K. (2019). *Dluhová problematika u klientů sociální poradny ve České Budějovici*. [Online] [Citace 13. 2. 2023]. Dostupné z <https://theses.cz/id/8ckfnq/33143335>
- VRBKOVÁ, L. (2009). *Už nikdy dlužníkem: Pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*. Praha: Cofet.
- WEST, R. (2016). *Modely závislosti*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti.
- WINGET, L. (2014). *Jste na mizině? Vaše chyba: jak vyjít s penězi*. Praha: Ikar.
- ZÁKONY II/2021: sborník úplných znění zákonů občanského, správního a trestního práva a souvisejících předpisů k 1.1.2021. (2021). Český Těšín: Poradce.
- ZUKAL, M. (2017). *Proč je dluh věcí v právním smyslu?* Jurisprudence

Seznam příloh

Příloha 1: Zpráva pro oddlužení a o přezkumu (str. 80-82)

Příloha 1: Zpráva pro oddlužení a o přezkumu

Zpráva pro oddlužení a o přezkumu

I. Označení soudu a spisová značka	
Soudu	<input type="text"/>
Spis. značka	<input type="text"/> INS <input type="text"/> / <input type="text"/>
II. Identifikace dlužníka	
☐ Společné oddlužení manželů	
Označení dlužníka:	Datum narození: IČO:
<input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
III. Insolvenční správce	
☐ Fyzická osoba ☐ Právnícká osoba	
Insolvenční správce je plátcem DPH: ☐ Ano ☐ Ne	
A. Zpráva o přezkumu	
Insolvenční správce přistoupil k vlastnímu přezkoumání přihlášených pohledávek tak, že označil jednotlivé přihlášky věřitelů dle seznamu přihlášených pohledávek a jejich podstatný obsah sdělil dlužníku, který měl dostatečnou možnost do všech přihlášek včetně jejich příloh nahlédnout. ☐ Ano ☐ Ne	
Výsledek přezkumu pohledávek je uveden do seznamu přihlášených pohledávek a takto upravený seznam přihlášených pohledávek je součástí zprávy o přezkumu. ☐ Ano ☐ Ne	
Komentář:	
<input type="text"/>	
Počet přezkoumaných přihlášek:	<input type="text"/>
Celková výše přezkoumaných pohledávek nezajištěných věřitelů včetně podřízených pohledávek:	<input type="text"/> Kč
Celková výše přezkoumaných pohledávek nezajištěných věřitelů bez podřízených pohledávek:	<input type="text"/> Kč
B. Záznam o jednání s dlužníkem	
Datum a čas zahájení:	Datum a čas ukončení:
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Adresa místa jednání včetně označení místnosti: <input type="text"/>	
Insolvenční správce informoval dlužníka o důvodech a průběhu přezkoumání přihlášených pohledávek, o možnosti popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek a účincích takového popření v souladu s ustanovením § 191 až 202 a § 410 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). ☐ Ano ☐ Ne	
Insolvenční správce poučil dlužníka, že pro naplnění podmínky splnění oddlužení dle § 412a odst. 4 insolvenčního zákona je dlužník povinen insolvenčnímu správci předložit listiny dokládající skutečnosti podmiňující splnění oddlužení dle tohoto ustanovení. ☐ Ano ☐ Ne	
Insolvenční správce poučil dlužníka, že mu v případě žádosti o řešení úpadku konkursem může být insolvenčním soudem uložena povinnost uhradit zálohu na náklady insolvenčního řízení, jejíž splnění je podmínkou pro vyhovění takové žádosti. ☐ Ano ☐ Ne	
Dlužník na osobním jednání s insolvenčním správcem požádal, aby v případě neschválení oddlužení či jeho zrušení byl způsobem řešení jeho úpadku konkurs. ☐ Ano ☐ Ne	
Komentář:	
<input type="text"/>	
Originál záznamu o jednání s dlužníkem podepsaný dlužníkem je uložen u insolvenčního správce: ☐ Ano ☐ Ne	
Podpisem stvrzuje:	

V	<input type="text"/>	Dne	<input type="text"/>	Podpis:	<input type="text"/>
Titul před:	Jméno:	Příjmení:	Titul za:		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>		

C. Zpráva pro oddlužení

Číslo účtu majetkové podstaty:

Lze očekávat trvání schváleného oddlužení po dobu 3 let: Ano Ne

C1. Vyživovací povinnost dlužníka

Počet vyživovaných osob:

Výše výživného stanovená soudem (celková výše Kč | počet osob): Kč

Dlužné výživné: Kč

C2. Příjmy dlužníka

podléhající výkonu rozhodnutí

nepodléhající výkonu rozhodnutí

C3. Příspěvky na splátky

příspěvky na splátky

C4. Očekávaný čistý výtěžek zpeněžení určený nezajištěným věřitelům

Při plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty: Kč

Při zpeněžení majetkové podstaty: Kč

C5. Povinnost dlužníka vydat obydli ke zpeněžení

Obydli dlužníka v soupisu majetkové podstaty: Ano Ne

C6. Potenciálně neplatné nebo neúčinné úkony dlužníka

Potenciálně neplatné nebo neúčinné úkony dlužníka: Ano Ne

C7. Stanovení jiné výše splátek

Návrh na stanovení jiné výše splátek: Ano Ne

C8. Ostatní

Okolnosti bránící schválení oddlužení: Ano Ne

Sepisovatel insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení:

Sepisovatel návrhu je plátcem DPH: Ano Ne

Výše odměny za sepsání a podání návrhu (bez DPH): Kč uhrazeno neuhrázeno neuplatněno

Náklady na zpracování znaleckého posudku (vč. DPH): Kč

Návrh na uložení povinnosti dlužníku využít služeb odborného sociálního poradenství: Ano Ne

Záloha na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce od úpadku uhrazena ve výši: Kč

Další sdělení:

--

C9. Předpokládaná míra uspokojení nezajištěných věřitelů

 Výše životního minima: Výše normativních nákladů na bydlení:

 Předpokládaná výše měsíční splátky dlužníka:

Splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty	Z celkové výše přezkoumaných pohledávek nezajištěných věřitelů bez podřízených pohledávek		Z celkové výše přezkoumaných pohledávek nezajištěných věřitelů včetně podřízených pohledávek
	míra	výše	Počet měsíců nutných ke 100% uspokojení pohledávek
3 roky	0 %	0 Kč	0
5 let	0 %	0 Kč	
Zpeněžení majetkové podstaty	Z celkové výše přezkoumaných pohledávek nezajištěných věřitelů bez podřízených pohledávek		Z celkové výše přezkoumaných pohledávek nezajištěných věřitelů včetně podřízených pohledávek
	%		%

C10. Navrhovaný způsob oddlužení

 Navrhovaný způsob oddlužení dlužníkem:

 Navrhovaný způsob oddlužení insolvenčním správcem:
C11. Návrh distribučního schématu splátkového kalendáře pro nezajištěné věřitele

Přihl.	Dp.	Věřitel - název	Výše pohledávky bez její podřízené části (Kč)	Podíl na dist. schématu (%)
	☐		0,00	0,00 %
	☐		0,00	0,00 %
			0,00	0,00 %

V. Podpis

Podpisem stvrzuje:

 V Dne

 Podpis:

 Titul před: Jméno: Příjmení: Titul za: